

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra právních oborů, řízení a ekonomiky

Bakalářská práce

**Exekuční řízení vedené podle exekučního řádu a
jeho sociální dopad na dlužníka**

Vypracovala: Ilona Volfová

Vedoucí práce: JUDr. Věra Pražmová

České Budějovice 2014

ABSTRAKT

V dnešní době velice stoupá počet lidí, kteří se stále více zadlužují a nejsou schopni své závazky řádně splácet, a tak se dostávají do dluhové pasti. V takových případech nastává moment, kdy je na dlužníky nařízeno exekuční řízení, které může mít za následek nelehkou finanční či celkovou životní situaci a dlužníci se tak mohou dostávat do sociálně obtížných situací. S exekučním řízením se bohužel v současné době setkáváme velice často. Exekuce, neboli vykonávací řízení, je nucený výkon exekučního titulu. Spočívá většinou ve vymožení peněžité částky od povinného pro oprávněného, případně v donucení splnění jiné povinnosti.

Záměrem této práce je popsat problematiku exekučního řízení. Cílem teoretické části práce je vysvětlení základních pojmů, seznámení s právní úpravou exekučního řízení a se způsoby vymáhání pohledávek soudním exekutorem podle zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu.

Cílem praktické části pak je zjistit, z jakých důvodů se dlužníci do exekučního řízení dostali, a to v rámci Exekutorského úřadu v Českých Budějovicích, a jaký dopad měla tato skutečnost na jejich sociální situaci.

Práce byla zpracována formou kvalitativního a kvantitativního výzkumu, sběr dat byl proveden technikou obsahové analýzy dokumentů exekučních spisů vybraného exekučního úřadu, a dále byla použita i technika řízeného rozhovoru s 8 dlužníky daného úřadu, kdy výběr dlužníků byl proveden na základě možné dostupnosti.

V rámci této výzkumné části byly definovány následné výzkumné otázky:

- 1) Jaké jsou příčiny nesplacení pohledávek a následných exekucí?
- 2) Jaké dopady má vymáhání pohledávky na sociální situaci dlužníka, popř. jeho rodiny?

Výzkumem bylo potvrzeno, že lidé nedostatečně přemýšlejí o svých finančních možnostech. Většinou mají nízký příjem a k tomu neúměrně vysoké výdaje. Bylo

zjištěno, že respondenti si žádné finanční plány nevytvářejí. Často nad svými financemi ani nepřemýšlejí, což poukazuje na nedostatečnou racionalitu a špatný odhad financí. Tato zjištění potvrzují prognózy odborníků. Z výsledků výzkumu též vyplývá, že je třeba soustředit se na prevenci tvorbou rodinného rozpočtu a zvyšování finanční gramotnosti. Nejčastěji dlužníci dluží na pojistném, energiích a městě, což také potvrzuje závěry odborníků na téma exekucí. Často se lze v praxi také setkat s nezodpovědným sanováním jiného dluhu.

Výzkum dále potvrdil teoretické poznatky odborníků. Vedené exekuční řízení se negativně odráželo na životě rodiny a může vést k psychickým problémům. Finanční zatížení vzniklé vymáháním pohledávek vede k neschopnosti plnit další závazky, včetně takových jako jsou náklady na bydlení. Respondenti potvrzují závěr odborníků, že exekuční řízení může vést k sociální exkluzi a k omezení základních životních potřeb. Dále je z výzkumu patrné, že lidé, u kterých probíhá exekuce, pouze „přežívají“ od výplaty k výplatě. Také se potvrdilo, že dopad exekuce může vést k alkoholismu, nelegální práci a má velký vliv na celou rodinu.

Řešením této problematiky, aby nedocházelo k nesplácení pohledávek a k následnému exekučnímu řízení, by bylo větší šíření informací prostřednictvím médií. Informace o negativních dopadech exekucí by měly být poskytovány srozumitelně a měly by být dostupné všem. Bylo by též třeba zvyšovat finanční gramotnost a to již od základní školy. Lidé by se měli snažit chovat se více ekonomicky a být schopni odpovědně rozhodovat o svých financích. Možnou pomocí a prevencí by mohlo být rozšíření služeb finančních poradců, kteří by poskytli informace a rady, jak hospodařit s rodinným rozpočtem. Ze strany státu by mohlo dojít ke zpřísnění podmínek při uzavírání úvěrových smluv. Věřitel by měl mít povinnost zjišťovat si příjmy potenciálního dlužníka.

Klíčová slova: exekuce, exekuční řízení, dopady na dlužníka, příčiny zadlužení

ABSTRACT

My bachelor thesis deals with the current legal regulations of the civil executory proceedings pursuant to Act No. 120/2001 Coll. about the court executors and executive act (executive order) in comparison with proceedings pursuant to part six of civil proceeding code No. 99/1963 Coll. Until the effectivity of executory order in 2001 the civil proceeding code was the only legal enactment, which enabled creditors to enforce its civil claims if debtors don't want to discharge a debt voluntarily. The claim must be declared by court or other institution and there must exist such decision, it is basic for order of execution.

Dualism of executory proceedings takes from 2001. Purpose of both proceedings was the same, enforce a debt, but the instruments which they used were different. Since 2013 there is the only chance to enforce civil claims if debtors don't discharge and it's executory proceedings because it offers faster and more effective way.

The aim of the practical part is to find out the reasons for the borrowers to get enforcement proceedings, as part of the executor office in České Budějovice, and what impact this had on their social situation.

The work was compiled in the form of qualitative and quantitative research, collection of data was conducted from content analysis of execution documents in selected execution office, and technology-driven interview was also used within the Office of 8 borrowers when borrowers selection was based on the possible availability.

In the context of this research were defined subsequent research questions:

- 1) What are the causes of non-payment and subsequent executions?
- 2) What impact has the recovery on the social situation of the debtor, respectively. his family?

Research has confirmed that people think poorly of their financial possibilities. They usually have a low income and the disproportionately high costs. It was found that the respondents have no financial plans. Often they don't think, which points to a lack

of rationality and miscalculation of finance. These findings confirm the forecasts of experts. The research also shows that it is necessary to focus on the prevention of the formation of the family budget and increasing financial literacy. Most often the borrowers owe the insurance, energy, and to the city, which also confirms the findings of experts on the topic of foreclosures. Often, in practice also meet with irresponsible sanitation other debt.

The research also confirmed the theoretical knowledge of experts. Supervised execution proceedings is negatively reflected on family life and can lead to psychological problems. The financial burden resulting from debt collection leads to an inability to fulfill other obligations, including such as cost of living. Respondents confirm the findings of experts that enforcement proceedings can lead to social exclusion and limitation of basic needs. Furthermore, research shows that people under execution only "survive" from paycheck to paycheck. It is also confirmed that the impact of enforcement can lead to alcoholism, illegal work and had a great impact on the whole family.

The solution to this issue in order to avoid default on receivables and subsequent enforcement proceeding would be to increase the dissemination of information through the media. Information about the negative impacts of foreclosures should be provided clearly and should be available to all. It would also need to increase financial literacy and has been since elementary school. People should try to behave in a more economically way and be able to make responsible decisions about their finances. Possible assistance and prevention could be to extend the services of financial advisors who would provide information and advice on how to manage the family budget. From the state could lead to a tightening of credit conditions in the conclusion of contracts. The creditor should be required to determine the revenue potential borrower.

Key words: execution, executory proceeding, causes of debt, impact on debtor

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona číslo 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to - v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2014

Ilona Volfová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní JUDr. Věře Pražmové za připomínky a cenné rady při vedení mé práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	10
Úvod	11
1 Současný stav	13
1.1 Zadluženost a její příčiny	14
1.2 Negativní dopady nesplacení pohledávek	15
1.2.1 Chudoba	16
1.2.2 Prevence a předcházení chudobě a předlužení	17
1.3 Vymáhání pohledávek v ČR	18
1.4 Vysvětlení základních pojmů	19
1.4.1 Exekuce	19
1.4.2 Pohledávka	19
1.4.3 Závazek	20
1.4.4 Věřitel a dlužník	20
1.5 Dvojkolejnost právní úpravy	20
1.6 Vztah občanského soudního řádu a exekučního řádu	20
1.7 Obecné principy a zásady exekučního řízení	21
1.8 Exekuce dle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád	21
1.8.1 Osoba soudního exekutora	21
1.8.2 Průběh exekučního řízení	23
1.8.3 Způsoby provedení exekuce	30
1.8.4 Náklady exekuce	33
1.8.5 Centrální evidence exekucí	35
1.9 Novela exekučního řádu	35
1.10 Řízení o výkon rozhodnutí a jeho srovnání s exekučním řádem	36
2 Cíl práce a výzkumné otázky	38
2.1 Cíl práce	38
2.2 Výzkumné otázky	38
3 Metodika	39
3.1 Použitá metoda	39
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	39
4 Výsledky	41
4.1 Základní charakteristika výzkumného vzorku	41
4.2 Finanční gramotnost	42
4.3 Příčiny nesplacení pohledávek	43
4.4 Způsob řešení situace neschopnosti splácet	45
4.5 Způsob provedení exekuce	47
4.6 Sociální dopady na dlužníky	49
4.7 Doplnková obsahová analýza dat	50
4.7.1 Charakteristika povinných u Exekučního úřadu České Budějovice	51
4.7.2 Výše vymáhaných pohledávek	53
4.7.3 Nejčastější oprávněný u Exekučního úřadu České Budějovice za rok 2013/54	
5 Diskuse	55

6	Závěr.....	60
7	Seznam informačních zdrojů.....	62
8	Přílohy.....	66

Seznam použitých zkratk

ČB	České Budějovice
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna
EK	Exekutorská komora
EŘ	Exekuční řád
LV	list vlastnictví
MV	Ministerstvo vnitra
OSŘ	Občanský soudní řád
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OZ	Občanský zákoník
OZP	Oborová zdravotní pojišťovna
SJM	společné jmění manželů
ÚP	úřad práce
ZP	Zákoník práce
ZPMV	zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou sociálního dopadu exekuce na dlužníka. Téma Exekuční řízení vedené podle exekučního řádu a jeho sociální dopad na dlužníka jsem si pro svoji bakalářskou práci vybrala proto, že je v dnešní době velice aktuální.

Doby, kdy šetření na vkladní knížky bylo běžnou záležitostí, jsou nevratně pryč. Dnes na nás ze všech stran útočí nabídky bankovních i nebankovních společností, které se nám pokoušejí vnutit nejen půjčku, ale spolu s ní i pocit, že žít na dluh je v dnešní době samozřejmé. Ale z této samozřejmosti se někdy může stát jízdenka do náruče exekutora. V dnešní době se zdá být nepopiratelným faktem, že bez půjčky to prostě nejde. Z normální mzdy či platu našetřit na byt nebo auto je pro většinu zaměstnaných lidí nereálné. A tak se lidé přiklánějí k jednodušší formě nabytí těchto statků, a to za pomoci půjček nebo úvěrů. Je mnoho jedinců, kteří se při této zrychlené formě nabytí svých vytoužených věcí již nezamýšlejí nad tím, zda zítra budou mít práci, jestli jim zaměstnavatel za odvedenou práci zaplatí, zda je nepřekvapí nečekaná nemoc nebo úraz. Žít na dluh je jednoduché a velice lákavé, ovšem jen do té doby, než dojde na splácení a pak snadno nastane situace, že se lidé dostanou do platební neschopnosti dané půjčkou a nebudou své dluhy splácet. Závazky jsou v současné době tvořeny především hypotékami a spotřebitelskými úvěry, ale lidem vznikají dluhy i u městské policie, zdravotních pojišťoven, dopravních podniků, distributorů energií či telekomunikačních operátorů.

Pokud se lidé dostanou do takovéto situace a nejsou schopni své dluhy splácet, upomínky házejí do koše, nevyzvedávají si doporučené dopisy, pak jim nezbývá nic jiného než čekat, až v zaměstnání dostanou o třetinu menší mzdu, nebo se kvůli výměně zámku nedostanou do vlastního bytu či domu. Tito lidé se totiž mohou potýkat s exekucí, která spouště lidem dokáže přivodit velké problémy.

Důvodů, proč se člověk dostane do exekuce, potažmo do tíživé situace, je více. Jedním z hlavních důvodů je nedostatečná racionalita při ekonomickém chování. Reálnou prevencí může být zvyšování finanční gramotnosti a rozvoj sítě finančního

poradenství ve smyslu poskytnout rady lidem, jak hospodařit s rodinným rozpočtem, aby došlo k souladu mezi příjmy a výdaji domácnosti.

Cílem této práce je zmapovat právní úpravu problematiky exekucí, zjistit, jaký vliv mají exekuce na dlužníky a především jaké dopady má zadlužení na sociální situaci jedince, popř. jeho rodiny. Problém shledávám v nedostatečné bdělosti při správě svých pohledávek.

S exekucním řízením se bohužel v současné době setkáváme velice často. Exekuce neboli vykonávací řízení je nucený výkon exekučního titulu. Spočívá většinou ve vymožení peněžité částky od povinného pro oprávněného, případně v donucení splnění jiné povinnosti. Stále více lidí se dostává do situace, kdy neplatí své splatné závazky a velice rychle přibývá počet případů exekučního řízení. Na základě prováděných exekučních řízení se dlužníci mnohdy dostávají do sociálně obtížných situací. Předlužení pak vede k sociální exkluzi rodin a je vnímáno jako rostoucí problém, neboť vede k sociálním a zdravotním problémům a může ohrozit i základní potřeby dětí. Půjčování peněz představuje rizikový společenský jev a začíná mít negativní vliv na celou společnost.

Práce se snaží přispět k většímu náhledu do problematiky, která je v současné době velice diskutovaná, a poukázat na možná řešení pro předcházení negativních sociálních dopadů exekucí.

1. Současný stav

Situace, kdy je někomu uložena povinnost či přiznáno právo, ještě neznamená faktické uskutečnění. Takové právo se v některých případech uskutečňuje samočinně, někdy je třeba zvláštního, tedy exekučního řízení. Exekuční či vykonávací řízení je část civilního procesu, ve kterém jde o vymození povinností uložených povinnému vykonatelným rozhodnutím příslušného subjektu, k němuž dochází prostředky státního donucení (25).

Exekuční řád - zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, v platném znění (dále též EŘ), a občanský soudní řád - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále též OSŘ), upravují problematiku civilněprávní exekuce, jejímž prostřednictvím může oprávněný vymoci svou občanskoprávní pohledávku (37). Zkušenosti s nedostatečnou efektivností soudního vykonávacího řízení přinesly v roce 2001 změnu v podobě zavedení nové právnické profese soudních exekutorů. Přes odlišnosti, které exekuční řízení v porovnání se soudním výkonem rozhodnutí vykazuje, spojuje je shodný smysl jejich existence – slouží oprávněným subjektům jako nástroj vymáhání pohledávek.

Bezproblémové, rychlé a účinné provedení exekuce nabývá stále na větším významu s narůstajícím počtem exekucí, které v roce 2011 dosáhly téměř milionového ročního počtu (16). S exekucí je možné se setkat čím dál častěji díky rozmachu půjček, které jsou následovány dost často právě exekucemi, jako následek špatného odhadu možnosti danou věc splácet. V posledních letech se rozmohl nešvar obchodování s pohledávkami dopravních podniků a následné exekuce, které vznikly z desetikorunových až stokorunových pohledávek (30). Advokátní společnosti odkupují pohledávky s účelem jejich vymáhání. Tato praktika se zlepšila po novele, která zavádí povinnost věřitele zaslat předžalobní výzvu dlužníkovi ještě před podáním návrhu na vydání platebního rozkazu (3).

1.1 Zadluženost a její příčiny

Zvyšování zadluženosti roste mohutně po roce 1989 jako důsledek nenasycenosti a růstu potřeby zvyšování kvality života (22). Rychlé tempo zadlužování českých domácností je skutečností několika posledních let (37). V současné době stoupá nezaměstnanost a rodiny řeší dluhy dalšími půjčkami, vzrůstá i počet insolventních rodin a předlužených osob. Důsledkem pak může být vyhýbání se závazkům, snaha vykonávat nelegální práci nebo sklon k patologickým jevům. Závazky jsou v současné době tvořeny především hypotékami a spotřebitelskými úvěry, ale lidem vznikají dluhy i u městské policie, zdravotních pojišťoven, dopravních podniků, distributorů energií či telekomunikačních operátorů (22). Předlužení pak vede k sociální exkluzi rodin a je vnímáno jako rostoucí problém, neboť vede k sociálním a zdravotním problémům a může ohrozit i základní potřeby dětí. Půjčování peněz představuje rizikový společenský jev a začíná mít negativní vliv na celou společnost (27).

Důvodů, proč se člověk dostane do exekuce, potažmo do tíživé situace, je více. Jedním z hlavních důvodů je nedostatečná racionalita při ekonomickém chování. Jak uvádí Hubinková, *„racionalita znamená v podstatě rozumné uvažování, rozhodování a chování. Z úzce ekonomického pojetí se rozumný člověk snaží o dosažení co největšího užitku nebo jinak řečeno štěstí. Pokud musí volit z několika variant, vždy vybírá tu, u níž očekává největší úspěch. [...] Člověk ekonomický je dokonale informován, zná všechny možnosti volby a umí je perfektně seřadit podle míry užitku tak, aby poměřil náklady s užitekem. Lidské chování je z tohoto pohledu sobecké, individualistické a striktně logické.“* (21, s. 68). Člověk nemůže rozumět všem problémům, které se ho týkají, nezná všechny (někdy ani základní) statistické metody, někdy ignoruje informace, neověřuje si všechny informace, nevyhledává příliš alternativních řešení, vyhýbá se srovnávání různých řešení apod. Dle Hubinkové se na základě mnoha výzkumů zjistilo, že lidé se chovají k penězům různým způsobem a že člověk má tendenci obecně nadhodnocovat některé události, které se stávají s velmi malou pravděpodobností (sázky, pojištění atd.), což by racionální jedinec nedělal (21).

S touto problematikou také souvisí spotřebitelské úvěry, které vedou k dosažení užítku, tzv. odložená platba za zboží, které dostane spotřebitel hned po zaplacení první splátky, čímž bez dlouhého šetření dostane v podstatě cokoliv. Spotřeba na dluh je jedním z typických znaků konzumní společnosti. Velkým rizikem však je, že ekonomicky nepříliš vzdělaný jedinec často netuší, jak klamavé a nepřesné informace mohou reklamy na půjčky poskytovat (21).

Autoři Syrovátková a Machalíček uvádí, že mezi nejčastější příčiny patří snadnější dostupnost peněžních prostředků od bankovních a nebankovních společností, silná marketingová politika těchto společností, stabilnější a relativně nízké úrokové míry, růst životní úrovně, změna životního stylu a názorová změna obyvatelstva na zadluženost, kdy většina považuje půjčky a úvěry za běžnou součást života (37).

1.2 Negativní dopady nesplacení pohledávek

Neplacení dluhů vždy představuje větší či menší komplikace života dlužníka. Jak uvádí Syrovátková a Machalíček, „větší dopad na život dlužníka má nehrazení více splátek. Situace se v tomto případě dá ještě řešit komunikací s věřitelem, vyjednáváním dohody o posunutí splatnosti či dojednání reálného splátkového kalendáře zohledňujícího možnosti dlužníka. Jestliže ale dlužník tento krok k vyjednání s věřitelem nepodnikne a není ochoten splácet svoje dluhy, pak věřitel přistoupí na možnost soudního nebo mimosoudního vymáhání svých pohledávek. Dluh se navíc neustále zvyšuje, k němu se přidávají úroky z prodlení a v případě soudních jednání také soudní poplatky. Je-li nařízen výkon rozhodnutí (exekuce), je dluh ještě navýšen o poplatky spojené s provedením exekuce“ (37, s. 61). Příčinami nesplacení pohledávek jsou často vnější důvody. Do právních vztahů sice spotřebitel vstupuje z vlastní vůle, ale platební neschopnost nastává z vnějších příčin (např. ztráta zaměstnání). Lovriš rozděluje příčiny do tří základních skupin: nízké příjmy, zbytečně vysoké výdaje a nedostatečná právní ochrana spotřebitele (27).

Syrový a Novotný tak např. ve své knize doporučují, aby si lidé vyzkoušeli spořit měsíčně částku, kterou by měli splácet instituci, pro získání představy, jak by případný

úvěr nebo půjčka zatížily jejich rozpočet (22). Samozřejmě v ideálním případě bez poklesu příjmu a bez změny výše životních nákladů (38).

Pokud dlužník dlužnou částku neuhradí nebo neposkytne-li smluvené plnění ve lhůtě stanovené v exekučním titulu, ani se jinak s věřitelem nedohodne, bude s největší pravděpodobností pohledávka postoupena soudnímu exekutorovi (22). Ke zvýšení příjmů při exekuci pak dochází k prostituci (i dětí), lichvě či kuplířství. Důsledkem stálého nedostatku peněz pak tento dlužník dle Lovritš propadá alkoholismu, patologickému hráčství a jiným závislostem, které zapříčiňují úzkost, frustraci, depresi atd. (27). Člověk, který není schopen plnit své závazky, se také stává závislým na sociálních dávkách (31). Těmito nerovnostmi dochází k rozdělování společnosti. Hovoří se o sociálním vyloučení: „sociální vyloučení je vnímáno jako proces vylučování jedinců či skupin obyvatelstva ze sociálního, ekonomického a kulturního života společnosti v důsledku nedostatečného přístupu nejen k rozdělovanému bohatství, ale i k dalším zdrojům, které jsou ve společnosti k dispozici. K základním zdrojům společnosti patří: zaměstnání, vzdělávání, bydlení, zdravotní péče a sociální ochrana“ (31, s. 64-65). Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, definuje nepříznivou sociální situaci jako oslabení nebo ztrátu schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením (7).

1.2.1 Chudoba

Chudobu můžeme definovat jako „stav, který je důsledkem nerovného přístupu k rozdělovanému bohatství společnosti, k jejím materiálním zdrojům, kdy životní podmínky a uspokojení základních potřeb není v potřebné míře zabezpečeno dostatečnými zdroji (příjmy, statky) a kdy tyto příjmy nelze z nějakých objektivních příčin zvýšit (stáří, invalidita, péče o dítě aj.) a kdy občan nedisponuje ani jinými zdroji

či majetkem, který by mu umožnil získat prostředky ve výši, která je společností uznána jako minimální“ (24, s. 107).

1.2.2 Prevence a předcházení chudobě a předlužení

Pro zamezení negativních dopadů je samozřejmě nejvhodnějším řešením splacení závazku před nařízením exekuce. Případně se s exekutorským úřadem dohodnout např. na splátkovém kalendáři, aby nedošlo k zablokování účtu, postihnutí mzdy, domu apod. Za účelem rychlého vypořádání dluhu lze doporučit půjčení si finančních prostředků od příbuzných, aby dluh nadále nerostl (31).

Vždy se tedy vyplatí vzniku problematické pohledávky předcházet než vzniklou problematickou pohledávku následně řešit. Prevence vzniku problematických pohledávek je bohužel však v praxi málo využívaná (43). Reálnou prevencí může být zvyšování finanční gramotnosti a rozvoj sítě finančního poradenství ve smyslu poskytnout rady lidem, jak hospodařit s rodinným rozpočtem, aby došlo k souladu mezi příjmy a výdaji domácnosti (27). Dluhové poradenství v České republice je však poskytováno spíše nahodile, bez jasně stanovené metodiky jako součást základního sociálního poradenství. Vedle přímého dluhového poradenství lidem v dlužích by měl systém pomoci v dluhové problematice zahrnovat i systém preventivního vzdělávání a také hledání možností spolupráce s věřiteli. Autoři Syrovátková a Machalíček rozdělují systém pomoci do následujících oblastí: preventivní působení (upozorňovat veřejnost na možná rizika a dopady), zvyšování orientace ve finanční problematice (podpora samostatnosti a zodpovědnosti občanů), podpora vzdělávání pracovníků organizací, na které se dlužníci a věřitelé obrací, a zpracování metodiky dluhového poradenství (37).

Důležitým faktorem při ochraně spotřebitele je finanční vzdělávání, které by mělo sloužit jako prevence předlužení. Z Národní strategie vyplývá, že finanční gramotností se rozumí *„soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet,*

včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace“ (29, s. 11). Finanční gramotnost představuje součást ekonomické gramotnosti, která zahrnuje schopnost zajistit si příjem, zvažovat důsledky svých rozhodnutí, orientovat se na trhu práce atd. (22).

Nejen potenciální dlužník (např. spotřebitel) by však měl prověřovat schopnost splácet a plnit své závazky. Dle § 9 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, je uloženo také věřiteli, aby před uzavřením úvěrové smlouvy s odbornou péčí prověřil schopnost spotřebitele úvěr splácet s využitím informací přímo od spotřebitele nebo informací vyplývajících z databází (9). V této souvislosti je nutno podotknout význam obchodních podmínek a právní řeči smluv, která je pro většinu dlužníků nesrozumitelná (22). Po přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, sice již nesmí být psané drobným písmem a druhá strana je musí rozumně očekávat (10), jinak jsou taková ujednání neúčinná, přesto je třeba si na jejich znění dávat pozor. Stejně tak se stává, že si občan často nevšimne některých ujednání nebo neporozumí jejich obsahu (37).

Historie splácení půjček a úroků se projeví v rejstřících. Negativní historie se zde zveřejňuje po dobu 5 let, a tím informuje další případné věřitele o rizikovosti dlužníka (22).

1.3 Vymáhání pohledávek v ČR

Vymáhání pohledávek za dlužníky bývá zpravidla komplikované, dlouhodobé a ne vždy úspěšné (43). Způsoby vymáhání pohledávek lze členit do dvou skupin – mimosoudní vymáhání pohledávek a vymáhání pohledávek soudní cestou. Mezi mimosoudní způsoby vymáhání pohledávek lze zařadit přímé upomínání dlužníka ze strany věřitele nebo vymáhání pomocí inkasních agentur.

Soudní vymáhání pohledávek se dělí na dvě stádia: nalézací (samotné soudní řízení nebo řízení u rozhodce) a vykonávací řízení (exekuční řízení, řízení o výkonu rozhodnutí). Soudní řízení také patří mezi nejčastější způsoby, jak se může věřitel domoci ochrany svých práv (37).

1.4 Vysvětlení základních pojmů

Pro bližší pochopení průběhu exekučního řízení a jeho dopadů na dlužníky je nutné vymezit si některé základní pojmy s touto problematikou související. Jedná se zejména o pojem exekuce jako takové, co je to závazek a co pohledávka.

1.4.1 Exekuce

Pod pojmem exekuce si veřejnost představuje celé řízení, jehož účelem je vymoci pohledávku od povinného. Exekucí je však ta část řízení, kterou soud nebo exekutor nařizuje v průběhu exekučního, resp. vykonávacího řízení. Exekuce a exekuční řízení jsou termíny exekučního řádu (5), výkon rozhodnutí a řízení o výkonu rozhodnutí termíny OSŘ (4).

Vondráková uvádí, že exekuce je *„nucený výkon práva, který má zajistit oprávněnému splnění jeho práva (uspokojení jeho pohledávky) proti povinnému, jenž nesplnil to, co mu ukládá pravomocné a vykonatelné rozhodnutí“* (43, s. 439).

1.4.2 Pohledávka

Obsah pojmu pohledávka vyplývá především z § 1721 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (10, dále též OZ), dle kterého má věřitel ze závazku vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit. Lze tedy zjednodušeně říct, že pohledávka je právo věřitele na plnění od dlužníka (18).

Podle Vondrákové problematickou pohledávkou rozumíme takovou pohledávku, která nebyla dlužníkem uhrazena ve lhůtě splatnosti, je obtížně vymahatelná nebo její dobytost je nejistá, přičemž riziko, že dlužník neuhradí pohledávku řádně a včas, je v současných poměrech poměrně vysoké (43).

1.4.3 Závazek

Právu věřitele na plnění od dlužníka odpovídá povinnost dlužníka splnit svůj závazek vůči věřiteli. Závazky vznikají ze smluv, z protiprávního činu, nebo z jiné skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá (14).

1.4.4 Věřitel a dlužník

Věřitel je tím, kdo má právo – pohledávku – od dlužníka požadovat, aby pro něj (či pro jiného) např. něco vykonal. Naopak dlužník je k tomuto povinen pouze vůči věřiteli, k němuž jej tíží dluh (32).

1.5 Dvojkolejnost právní úpravy

Česká právní úprava stojí na dualistické koncepci vykonávacího řízení. Osoba, která má právo přiznané např. rozhodnutím soudu, podává exekuční návrh podle EŘ, jež nabízí prostředky pro rychlejší a efektivnější vymožení pohledávky než tomu bylo u návrhu na zahájení řízení o výkon rozhodnutí podle OSŘ. Do 1. 1. 2013 měl totiž oprávněný na výběr, zda se obrátí k vynucení plnění na soud nebo na soudního exekutora (12).

1.6 Vztah občanského soudního řádu a exekučního řádu

Po novele v roce 2013 provádí soudy výkon rozhodnutí jen v omezeném rozsahu výslovně vymezeném v občanském soudním řádu. Došlo tím k posílení samostatnosti exekutorů a omezení dvojkolejnosti výkonu rozhodnutí (16).

Ustanovení § 52 odst. 1 EŘ stanoví, že ustanovení OSŘ se použije všude tam, kde EŘ nestanoví jinak (5). Zákon o soudních exekutorech tak vystupuje v postavení speciálního předpisu ve vztahu k občanskému soudnímu řádu a v řadě svých ustanovení odkazuje právě na OSŘ.

1.7 Obecné principy a zásady exekučního řízení

V exekučním řízení vystupují dvě strany, povinný a oprávněný. Oběma účastníkům je soud i soudní exekutor povinen zajistit stejné možnosti k uplatnění jejich práv v zájmu zachování principu rovnosti procesních stran. Ve své podstatě se tak jedná o sporné řízení, kterému odpovídá zásada dispoziční, což znamená, že k zahájení řízení je třeba návrhu oprávněného. Při odkladu provedení nebo při zastavení exekuce se uplatňuje zásada projednací, při samotném provádění exekuce spíše zásada vyhledávací.

V zásadě je možné říci, že ta část exekučního řízení, která se týká provádění výkonu rozhodnutí, se svou povahou přibližuje řízení nespornému, kde již soud nebo soudní exekutor postupuje bez návrhu procesních stran. Dále se zde uplatňuje princip materiální pravdy značící, že soud je povinen vycházet ze zjištěného skutkového stavu. Rovněž se uplatní zásada priority určující uspokojení jednotlivých pohledávek v zákonem uvedeném pořadí, stejně tak zásada proporcionality, podle které se rozdělováný výtěžek, který nestačí k uspokojení všech pohledávek stejného pořadí, přidělí jednotlivým pohledávkám podle poměru jejich výše k souhrnu všech uspokojovaných pohledávek. Dále se jedná např. o zásadu ochrany a obrany povinného, nebo zásadu ochrany třetích osob (25).

1.8 Exekuce dle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád

Zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, byl do našeho právního řádu zaveden nový způsob nuceného výkonu rozhodnutí (5), přičemž zůstal zachován i dosavadní výkon rozhodnutí podle OSŘ (4) v omezeném rozsahu.

Tento právní předpis zavedl do procesu vymáhání pohledávek nové instituty, jako je osoba soudního exekutora a jeho oprávnění či Exekutorskou komoru ČR (EK). Exekuční řád prošel za dobu své existence několika novelami (5), z nichž poslední bude představena samostatně v dílčí kapitole a jejíž změny se promítly do zpracování následujících podkapitol.**Osoba soudního exekutora**

Soudním exekutorem je fyzická osoba, na kterou stát přenesl část své mocenské pravomoci k provádění exekuční činnosti. Osoba povoláná k výkonu exekuční činnosti ji vykonává jako svobodné povolání (20). Exekutor je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu exekuční nebo další činnosti. V ustanovení § 2 EŘ je dán požadavek nezávislosti exekutora jako základní předpoklad jeho nestrannosti (5). Je vázaný pouze Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu, která byla vydána v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Za provádění exekuční činnosti náleží exekutorovi odměna.

Dle § 4 EŘ má exekutor postavení veřejného činitele při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu (5). V současné době působí v České republice 158 soudních exekutorů (15). Samosprávnou stavovskou organizací je Exekutorská komora České republiky.

Zákon vyžaduje od osoby soudního exekutora státní občanství ČR, plnou způsobilost k právním úkonům, úplné vysokoškolské vzdělání na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice, bezúhonnost, exekutorskou praxi v délce trvání aspoň tří let a složení exekutorské zkoušky (16). K tomu, aby soudní exekutor mohl efektivně vést exekuční řízení, je třeba, aby měl k dispozici zaměstnanecký aparát, na který může přenést jednodušší agendu.

Práce exekutora je velmi zodpovědná, protože má ve svých rukou nejen majetek konkrétních občanů, kteří se dostali do svízelné situace, ale i samotné osoby, které čekají, jak se vyřeší jejich tíživá situace. Exekutor musí v exekuci postupovat rychle a účelně, při tom dbá ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem. Soudní exekutor činí i bez návrhu úkony směřující k provedení exekuce, tedy musí se postarat o její provedení.

1.8.2 Průběh exekučního řízení

Exekuční řízení je zahájeno dnem doručení exekučního návrhu soudnímu exekutorovi a trvá tak dlouho, dokud není ukončeno zastavením nebo splněním povinnosti povinným. Délka exekučního řízení odvisí od typu, charakteru a výše pohledávky povinného a jeho majetkových poměrů. V následujících podkapitolách bude průběh exekučního řízení nastíněn dle jeho jednotlivých fází.

Je-li podán návrh na soudní výkon, dochází od roku 2013 k jeho odmítnutí podle § 251 odst. 3 OSŘ (36).

1.8.2.1 Předpoklady exekučního řízení

Před tím, než bude nařízena exekuce na majetek povinného, je třeba zkoumat existenci podmínek, za nichž může být exekuce vůbec vykonávána. Jsou-li tyto procesní podmínky upraveny EŘ, řídí se právě jimi (5). Ostatní podmínky upravené OSŘ (4) nelze opomenout a na základě odkazu v ustanovení § 52 odst. 1 EŘ se musí zabývat rovněž i těmito (5).

Nejdůležitější podmínkou pro existenci exekučního řízení je samotný exekuční návrh (dříve návrh na nařízení exekuce). Podle náležitostí exekučního návrhu v § 38 odst. 1 EŘ je jednou z náležitostí návrhu označení exekutora, který má vést exekuci s uvedením jeho sídla (5), tím je určena místní příslušnost exekutora k provedení exekuce. Není souvislost mezi příslušností exekučního soudu a příslušností exekutora.

Dalšími procesními podmínkami jsou pravomoc soudu (ustanovení § 7, § 274 OSŘ) (4), věcná příslušnost exekučního soudu (§ 45 odst. 1 EŘ) (5), překážka věci zahájené (§ 83 OSŘ) (4), překážka věci rozsouzené (§ 159 a odst. 5 OSŘ) (4) a způsobilost být účastníkem řízení (§ 19 OSŘ) (4). Shora zmíněné procesní podmínky patří do kategorie neodstranitelných, zjistí-li exekutor, že v řízení chybí některá z těchto podmínek, řízení o návrhu zastaví. Naopak chybí-li některá z odstranitelných podmínek, mezi něž patří procesní způsobilost účastníka řízení (§ 20 OSŘ) a nedostatek plné moci

(§ 28 OSŘ) (4), exekutor v řízení zpravidla pokračuje, pakliže se nepodaří nedostatek řízení odstranit, exekutor návrh odmítne (5).

a) Pravomoc a příslušnost exekučního soudu

Pravomoc exekučního soudu patří mezi neodstranitelné podmínky řízení. Soudní pravomoc pro výkon rozhodnutí je dána povahou rozhodnutí, o jejíž výkon má jít a jejichž výčet je obsažen v ustanovení § 274 OSŘ (4). Pravomoc soudu v exekučním řízení není EŘ upravena, proto se přiměřeně použijí ustanovení OSŘ. Nicméně určité vodítko v EŘ k určení pravomoci soudu existuje, i když jej zákon takto přímo neurčuje. Jedná se ustanovení § 40 EŘ, jež uvádí přípustné exekuční tituly pro exekuční řízení. Zmiňované ustanovení je svou povahou a především účelem vymezit okruh vykonatelných rozhodnutí v exekučním řízení obdobné jako ustanovení § 274 OSŘ (5). Pověřit exekutora vedením exekuce a jednat dále jako exekuční soud je věcně příslušný okresní soud (4).

b) Překážka věci zahájené a věci pravomocně rozhodnuté

Zahájení exekučního řízení brání tomu, aby pro tentýž nárok bylo zahájeno nebo probíhalo jiné exekuční řízení podle tohoto zákona (5). O tutéž věc jde tehdy, jedná-li se o stejné účastníky a stejnou pohledávku přiznanou stejným exekučním titulem.

Podle Hlavsy „při kolizi (střetu) exekucí podle tohoto zákona se soudním výkonem rozhodnutí nebo správní, daňovou či jinou exekucí, které se týkají téže věci, práva, jiné majetkové hodnoty nebo podniku povinného, se pokračuje v té exekuci, v níž byly nejdříve vykonány úkony postihující tyto věci, práva atd. V ostatních zahájených exekucích nelze pokračovat“ (20, s. 67).

Překážka věci pravomocně rozsouzené nastává ve vztahu mezi řízením o soudní výkon rozhodnutí a exekučním řízením, je-li vydán exekuční příkaz, ačkoliv mezi týmiž účastníky již byl k vymožení stejné pohledávky přiznané týmž titulem nařízen výkon rozhodnutí stejným způsobem, na který má exekuční příkaz, a postihující stejný předmět vymáhání.

c) Účastníci řízení

Účastníky exekučního řízení jsou dle § 36 odst. 1 EŘ oprávněný a povinný (5). Je nezbytně nutné, aby splňovali podmínky způsobilosti být účastníkem řízení ve smyslu § 19 OSŘ, tedy to, aby měli způsobilost mít práva a povinnosti (4).

Postihuje-li exekuce věci, práva či majetkové hodnoty patřící do společného jmění manželů, je účastníkem řízení ohledně tohoto majetku i manžel povinného. Ten je účastníkem řízení i v tom případě, že exekucí je vymáhána pohledávka vzniklá za manželství jen jednomu z manželů. Stejně tak je účastníkem řízení i rozvedený manžel, jsou-li exekucí postiženy majetkové hodnoty patřící do zaniklého, nicméně nevypořádaného společného jmění. Na jeho obranu je dána možnost podat návrh na zastavení exekuce (5).

Zákon přiznává postavení účastníka i jiným osobám, ovšem jen v určité fázi řízení (5). Jedná se např. o plátce mzdy, peněžní ústav, dlužníka povinného či spoluvlastníka exekucí postižené věci. Soudní exekutor je pak účastníkem v části řízení, v níž je rozhodováno o jeho nároku na odměnu a na náhradu hotových výdajů.

1.8.2.2 Exekuční návrh

Exekuční řízení je zcela ovládáno zásadou dispoziční. Nejvýrazněji se tato skutečnost uplatňuje na samotném začátku celého procesu vymáhání pohledávky dle EŘ. Exekuci je totiž možno nařídit pouze na návrh oprávněného nebo toho, na nějž přešlo či bylo převedeno právo z exekučního titulu. Exekuční řízení je pak zahájeno dnem, kdy exekuční návrh došel exekutorovi. EŘ v § 38 stanoví obligatorní náležitosti tohoto návrhu (5).

Návrh tak musí obsahovat:

- označení exekutora - jméno, příjmení, sídlo úřadu
- uvedení toho, kdo návrh podává, které věci se týká a co sleduje, podpis, datace, v případě zastoupení přiložená plná moc

- identifikace účastníků – jméno, příjmení, místa trvalého pobytu, procesní postavení, u právnické osoby - obchodní firma či název, sídlo, identifikační číslo
- přesné označení exekučního titulu
- označení vymáhané povinnosti, jež musí odpovídat exekučnímu titulu
- přílohu – stejnopis nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu s doložkou vykonatelnosti, nebo stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti (12).

Obsahuje-li podání vady, vyzve soudní exekutor oprávněného do 15 dnů, aby návrh opravil, nebo doplnil. Za tím účelem určí lhůtu a poučí jej o tom, jak návrh doplnit či opravit. Pokud tak oprávněný ve stanovené lhůtě neučiní, exekutor usnesením exekuční návrh odmítne (5).

Nejsou-li splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce a exekuční návrh nebude odmítnut, exekutor exekuční návrh usnesením zamítne (5).

1.8.2.3 Exekuční titul

Nezbytnou součástí pro nařízení a provedení exekuce podle EŘ je existence exekučního titulu, který je povinnou součástí exekučního návrhu. Jedná se o rozhodnutí příslušného orgánu, kterým se ukládá povinnému povinnost plnit. V ustanovení § 40 EŘ je uveden výčet exekučních titulů (5). Demonstrativně vyjmenovanými exekučními tituly jsou:

- vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek,
- vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek,
- vykonatelný rozhodčí nález,
- notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu,

- vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci,
- jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon (16).

Z tohoto výčtu je patrné, že nutným předpokladem exekučního titulu je jeho vykonatelnost.

Jak uvádí Maršíková „*po zahájení insolvenčního řízení lze výkon rozhodnutí nebo exekuci, jež by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, pouze nařídit, nelze jej však fakticky provést*“ (28, s. 51).

1.8.2.4 Nařízení a provedení výkonu exekuce

Exekuční návrh se podává u soudního exekutora, který má patnáctidenní lhůtu k žádosti exekučnímu soudu o pověření a nařízení exekuce (20). Soud prozkoumá, zda jsou splněny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce. Zjistí-li soud, že jsou splněny tyto předpoklady, do 15 dnů od doručení návrhu vydá pověření, které není soudním rozhodnutím a nedoručuje se účastníkům řízení. Nejsou-li předpoklady splněny, soud udělí exekutorovi pokyn, aby exekuční návrh odmítl nebo zamítl. Tímto pokynem je exekutor vázán (5).

Exekutor po pověření činí i bez návrhu úkony směřující k provedení exekuce. Soudní exekutor může vyzvat povinného k dobrovolnému splnění své povinnosti. Nesplní-li povinný dobrovolně, exekutor prověří majetkovou situaci, vybere vhodný způsob provedení exekuce a vydá odpovídající exekuční příkaz. S exekučním příkazem je spojen účinek speciálního inhibitoria, tzn., že majetek, který je postižen exekučním příkazem, nesmí povinný převést na jiného, nebo s ním jinak nakládat (5).

Poté, co byla exekuce zapsána do rejstříku zahájených exekucí, exekutor posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá nebo zruší exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů, které budou popsány níže v této práci. Exekutor musí zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména

s přihlédnutím k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo (5). Proti tomuto příkazu není přípustný opravný prostředek. Povinný se může proti exekučnímu příkazu exekutora bránit pouze podáním návrhu na zastavení exekuce, včetně možnosti návrhu na odklad exekuce. Nemožnost odvolání přináší některá potenciální rizika, pokud jde o eventuální přehmaty ze strany soudního exekutora vůči povinnému. Např. nevhodným způsobem vedení exekuce je soudní exekutor bezpochyby s to zasáhnout do základních práv povinného či jiných osob (42).

K tomu, aby exekutor mohl zvolit efektivní způsob výkonu exekuce, je nutné, aby určité subjekty poskytovaly exekutorovi informace o majetku povinného. Součinnost mu poskytují soudy, orgány státní správy, banky, pojišťovny, penzijní fondy, obchodníci s cennými papíry a další právnické i fyzické osoby. Exekutor tedy může zjistit čísla bankovních účtů a pojistek, vlastnictví nemovitého majetku a motorových vozidel, může se obracet na dlužníkovu zaměstnavatele.

1.8.2.5 Ukončení exekuce. Odklad exekuce

Z hlediska oprávněného je žádoucí, aby byla exekuce ukončena úspěšným vynucením povinnosti, pro kterou byla nařízena, a nákladů exekuce, dále pak upuštěním od provedení exekuce pro dobrovolné splnění vymáhané povinnosti a uhrazení nákladů exekuce povinným. V případě vymožení pohledávky výkon exekuce končí, aniž by bylo třeba o zastavení vydávat zvláštní rozhodnutí (41).

V exekučním řízení není možné přerušení, což by v některých případech mohlo vést k přílišné tvrdosti vůči povinnému a potažmo i vůči třetím osobám. Proto je v EŘ upraven procesní institut odkladu exekuce (5). Oprávnění k rozhodnutí o odkladu nebo zastavení exekuce je svěřeno soudnímu exekutorovi vedle soudu. Od 1. 1. 2013 může exekutor exekuci odložit i bez návrhu. Důvody pro odklad exekuce vycházejí z OSŘ z principu ochrany povinného, aby v situacích, kdy se povinný nebo rodinný příslušník ocitne v nepříznivém sociálním postavení (nemoc, ztráta zaměstnání), které si sám nepřivodil, mohla být exekuce odložena a to tehdy, nebude-li tím ohrožen oprávněný.

Exekutor nebo soud stanoví dobu, po kterou bude odklad trvat. Dalším důvodem je objektivní očekávání, že exekuce bude zastavena, dále v souvislosti s odkladem vykonatelnosti exekučního titulu a složení jistiny ve výši vymáhané pohledávky a nákladů exekuce (5).

Zastavení exekuce je velmi významným procesním institutem sloužící k ochraně povinného, eventuálně třetích osob, v situacích, kdy je exekuce nepřijatelná. Návrh na zastavení exekuce se adresuje soudnímu exekutorovi, nikoliv již exekučnímu soudu. V první řadě se vychází z ustanovení § 268 OSŘ a v textu OSŘ i EŘ lze nalézt další důvody, pro které bude exekuce zastavena. K zastavení exekuce může dojít na návrh, i bez návrhu (5).

K zastavení dojde především v těchto případech:

- a) exekuce byla zahájena, ačkoliv se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným rozhodnutím, které je podkladem výkonu, bylo po zahájení exekuce zrušeno, nebo se stalo neúčinným
- b) zastavení exekuce navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení
- c) exekuce postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a § 322 OSŘ vyloučeny
- d) průběh exekuce ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů
- e) bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267 OSŘ)
- f) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byla exekuce již provedena; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude exekuce zastavena i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku
- g) exekuce je nepřijatelná, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat (4).

Kromě ukončení exekuce vymožením pohledávky, upuštění, odkladu exekuce a zastavení, jak bylo uvedeno výše, lze ještě exekuci ukončit odmítnutím, nebo zamítnutím exekučního návrhu (16).

1.8.3 Způsoby provedení exekuce

Exekuci lze provádět jen takovými způsoby, které jsou uvedeny v EŘ.

Zajištění majetku k provedení exekuce by mělo být nejvýše v rozsahu bezpečně postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce.

Nepostačí-li k vymožení pohledávky jeden způsob provedení exekuce, lze exekuci v jednom exekučním řízení provést více způsoby, popřípadě všemi možnými způsoby, které povoluje zákon. K provedení exekuce více, nebo všemi způsoby lze přistoupit postupně, nebo současně (5).

Způsoby provádění exekuce určuje soudní exekutor (5).

V ustanovení § 59 EŘ jsou taxativně vymezeny všechny způsoby provedení exekuce, které může exekutor zvolit, a to zvláště k vymožení peněžitého plnění a zvláště k vymožení nepeněžitého plnění (5). Tyto způsoby odpovídají způsobům provedení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 258 OSŘ (4).

V exekučním řízení nemůže exekutor provést exekuci o výchově nezletilých dětí (§ 272 až 273a OSŘ) a exekuci o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným (§ 273b OSŘ), neboť výkon těchto rozhodnutí je svěřen pouze civilním soudům (4).

Novela č. 286/2009 Sb. zajistila posílení přiměřenosti exekuce, co se týče zvolení konkrétního způsobu provedení exekuce. Jednotlivé způsoby jsou rozděleny do dvou skupin, přičemž preferovanou skupinou je skupina první. V první řadě by tak exekuce na peněžité plnění měla být vedena příkázáním pohledávky, srážkami ze mzdy, správou nemovitosti, pozastavením řidičského oprávnění, nebo zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitosti. V případě těchto způsobů exekuce by nemělo dojít

k tak zásadním zásahům do majetkové a osobní sféry povinného, eventuálně jeho blízkých (20).

1.8.3.1 Exekuce na peněžitě plnění

Exekuci ukládající zaplacení peněžitě částky lze podle ustanovení § 59 odst. 1 EŘ provést

- a) srážkami ze mzdy a jiných příjmů
- b) příkázáním pohledávky
- c) prodejem movitých věcí a nemovitostí
- d) postižením podniku
- e) zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech
- f) správou nemovitosti
- g) pozastavením řídičského oprávnění (5).

Od 1. 11. 2009 může být exekuce provedena zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitosti a od 1. 1. 2013 pozastavením řídičského oprávnění.

Vzhledem k tomu, že ve většině případů rozhoduje exekutor o vymáhání peněžitých pohledávek, bude podrobněji rozebrán způsob provedení srážkami ze mzdy a jiných příjmů. „Mezi nejčastější způsoby vymáhání dluhů exekutory patří zabavování majetku dlužníků a strhávání dlužných částek z bankovních kont dlužníků. Z hlediska úspěšnosti při vymáhání dluhů exekutory je u majetku do 100 000 Kč přibližně 61 % soudních exekucí ukončeno úspěšně. U majetku, jehož hodnota přesahuje hranici 100 000 Kč, se úspěšnost pohybuje kolem 31 %.“ (36, s. 42)

Co se týče exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů je třeba uvést, že jí lze postihnout pouze fyzickou osobu v zaměstnaneckém poměru. Předmětem exekuce je pouze nárok na mzdu, ve své podstatě se tak jedná o exekuci příkázáním pohledávky. Mzda je peněžitě plnění poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci (8), ve státní sféře se jedná o plat. Kromě těchto zmíněných jsou podrobeny i jiné příjmy, např.

důchody, stipendia, nemocenská, podpora v nezaměstnanosti, odstupné, dávky státní sociální podpory, které nejsou vypláceny jednorázově. Podle Finančních novin v Česku přibývá lidí, kteří mají exekuci na důchod. Na konci roku 2013 to bylo téměř 71 000 lidí, od roku 2006 se jejich počet více než zdvojnásobil (17). „*Spotřebitelské organizace seniory varují, aby se nenechávali přemluvit k neuváženému nákupu drahého zboží, nebrali si nechtěné úvěry a zbytečně se nezadlužovali.*“ (17) Z pohledu věřitele o nezanedbatelný zdroj majetku dlužníka půjde i v případě penzijního připojištění, který ale není v mnoha případech možné účinně postihovat (26).

Základní postup stanovení srážek je stanovení čisté mzdy, výpočet základní částky (nezabavitelná částka, jejímž smyslem je vymežit dostatek prostředků povinnému a jeho rodině k zajištění základních životních potřeb), z čisté mzdy odečíst základní částku a výsledek zaokrouhlit směrem dolů na částku dělitelnou třemi, vyjádřenou v celých korunách. Z této částky lze pro pohledávku oprávněného srazit jednu třetinu, druhá třetina slouží na přednostní pohledávky a zbylá třetina zůstává vždy povinnému.

Jak uvádí Drápal „*z hlediska způsobu postižení jednotlivých pohledávek se rozlišuje příkázání pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu, příkázání jiné peněžité pohledávky a příkázání (postižení) jiných majetkových práv povinného*“ (13, s. 1540). Exekucí prodejem movitých věcí lze postihnout jen movité věci ve vlastnictví povinného. Výjimku stanoví OSŘ společně pro movité i nemovité věci (4). Zákon uvádí demonstrativní výčet nepostižitelných věcí, připouští tedy určitou míru volního uvážení, zda věc postihnout či nikoliv. Pro takové uvážení je vedle kritérií obvyklosti a nezbytnosti významné konkrétní zjištění o tom, jaké potřeby jsou prostřednictvím postižené věci v osobních poměrech povinného a jeho rodiny uspokojovány, jakou roli v jeho osobním a rodinném životě hraje, a zda a s jakým nákladem je uspokojitelná jinak (13). Soudní praxe řadí mezi obvyklé vybavení domácnosti radiopřijímač, televizi, lednici, mrazák apod. Televize je v současnosti obvykle součástí každé domácnosti, není však věcí nezbytnou, stejně tak fotoaparáty, hudební nástroje, jízdní kola, mobilní telefony, věci ozdobného charakteru a starožitnosti (40).

1.8.3.2 Exekuce na nepeněžitě plnění

Způsob exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžitě částky se řídí povahou uložené povinnosti. Takovou exekuci lze podle ustanovení § 59 odst. 2 EŘ provést

- a) vyklizením
- b) odebráním věci
- c) rozdělením společné věci
- d) provedením prací a výkonů (5).

1.8.4 Náklady exekuce

Náklady exekuce se dělí podle subjektu, kterému svědčí nárok na jejich úhradu, a to na náklady exekutora, náklady oprávněného a náklady povinného.

Náklady exekuce jsou odměna exekutora, náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností, odměna a náhrada nákladů správce podniku, a je-li exekutor nebo správce podniku plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu. Výše nákladů exekuce se v médiích často objevuje a negativně hodnotí.

Oprávněný má právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku. Náklady oprávněného hradí oprávněnému povinný. Náklady exekuce hradí exekutorovi povinný. Náklady exekuce a náklady oprávněného vymůže exekutor na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce, a to některým ze způsobů určených k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžitě částky. Náklady exekuce a náklady oprávněného určuje exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který doručí oprávněnému a povinnému (40). Příkaz k úhradě nákladů exekuce je specifický typ rozhodnutí soudního exekutora, jež musí také splňovat určité formální a materiální náležitosti, z nichž jednou je odůvodnění příkazu, náklady musí být určeny takovým způsobem, aby bylo možné

následně posoudit, jak vznikly a čím jsou tvořeny, protože tyto informace jsou nutné pro ověření jejich správnosti účastníky řízení, příp. exekučním soudem v námitkovém řízení.

S ohledem na průběh exekuce určuje náklady exekuce exekutor podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (6, exekuční tarif).

Účastník řízení může podat u exekutora proti příkazu k úhradě nákladů exekuce námitky do 8 dnů od jeho doručení. Pokud exekutor v plném rozsahu námitkám nevyhoví, postoupí je bez zbytečného odkladu soudu (§ 45 EŘ), který o námitkách rozhodne do 15 dnů (5). Rozhodnutí soudu o námitkách se doručí oprávněnému, povinnému a exekutorovi. Proti rozhodnutí soudu o námitkách není přípustný opravný prostředek. Jak uvádí Svoboda, není dořešena otázka vázanosti exekučního soudu rozsahem námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekuce (35). Dojde-li k zastavení exekuce, může soud uložit i oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce.

1.8.4.1 Odměna exekutora

Soudní exekutor vykonává exekuční činnost jako svobodné povolání a za úplatu, čímž by měla být zaručena zainteresovanost exekutora na samotném výsledku exekuce. Odměnu za výkon exekuční činnosti lze charakterizovat jako „*úplatu za činnost vykonávanou osobně exekutorem nebo jeho zaměstnanci, pokud zákon výslovně nestanoví, že za takovou činnost exekutorovi náleží zvláštní náhrada*“ (16, s. 337).

Za exekuční činnost a další činnost podle tohoto zákona náleží exekutorovi odměna, náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností, a je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu. Exekutor má právo požadovat od oprávněného přiměřenou zálohu na náklady exekuce. V ustanovení § 5 vyhlášky č. 330/2001 Sb. je stanovena minimální výše odměny 3 000

Kč, a dále je odměna za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky stanovena procentuálně, a to:

Základ	Procento
do 3 000 000 Kč	15 %,
z přebývajících částky až do 40 000 000 Kč	10 %,
z přebývajících částky až do 50 000 000 Kč	5 %,
z přebývajících částky až do 250 000 000 Kč	1 % (6).

Dále jsou v této vyhlášce stanoveny částky pro exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky. Vedle této tarifní odměny má exekutor možnost sjednat si za provedení exekuce odměnu smluvní.

1.8.5 Centrální evidence exekucí

Exekutorská komora vede centrální evidenci pravomocně nařízených exekucí, v níž se evidují usnesení soudu o nařízení exekuce a o pověření exekutora provedením exekuce a usnesení soudu o zastavení a odkladu exekuce. Centrální evidence exekucí je veřejný seznam, který je veden, provozován a spravován Komorou. Zápisy do centrální evidence exekucí provede elektronicky exekutor, který je pověřen exekucí, v přiměřené lhůtě. Postup pro zápis a výmaz údajů v centrální evidenci exekucí a pro její vedení, provoz a správu je upraven vyhláškou ministerstva.

1.9 Novela exekučního řádu

K podstatným změnám exekučního řádu došlo novelou z roku 2009 a 2013. Jak bylo již uvedeno výše, po novele (zákon č. 396/2012 Sb.) v roce 2013 provádí soudy výkon rozhodnutí jen v omezeném rozsahu výslovně vymezeném v občanském soudním řádu (4). Došlo tím k posílení samostatnosti exekutorů a omezení dvojkolejnosti výkonu rozhodnutí (1). I přes tyto další změny v exekučním řízení by si podle některých autorů systém soudních exekutorů zasloužil důkladnou revizi (2).

Co se týče ustanovení týkajících se rozhodování o nákladech exekuce a nákladech účastníků řízení, ta zůstala bez větších změn, přičemž došlo ke snížení odměn a nákladů soudních exekutorů, např. i zakotvením spojování exekucí, které je výrazem ochrany dlužníka a dlouhodobého snižování jeho nákladů (12).

1.10 Řízení o výkon rozhodnutí a jeho srovnání s exekučním řádem

„Základním předpokladem výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu je skutečnost, že žalovaný nesplnil povinnost uloženou soudem v rozhodnutí, dobrovolně.“ (33, s. 140).

Po dlouhou dobu byl výkon rozhodnutí dle části šesté občanského soudního řádu jediným způsobem pro věřitele, jak se domoci vymožení své pohledávky vůči dlužníkům (4). Změna nastala v roce 2001 zavedením odlišného typu řízení, jímž lze vynutit na povinném splnění exekučním titulem stanovené povinnosti (5). Zákonodárce převzal řadu ustanovení z OSŘ, včetně základních postupů a způsobů provedení exekuce. Některé specifické otázky, jak bylo uvedeno výše, upravuje EŘ samostatně, např. osobu exekutora a jeho zaměstnance, jiné odlišně a v ostatním odkazuje na přiměřené použití OSŘ a jeho části šesté. Exekuční řád vystupuje v postavení speciálního právního předpisu vůči OSŘ (5).

Od roku 2013 se však OSŘ uplatňuje ve velmi omezeném rozsahu, jak byl popsán výše (4). V případě soudního výkonu rozhodnutí na rozdíl od exekučního řízení to byl oprávněný, kdo volil způsob, jakým měla být pohledávka povinného vymožena. Na rozdíl od EŘ bylo možné vykonat i rozhodnutí orgánů EU, výčet v EŘ je však demonstrativní, proto lze tato rozhodnutí zařadit pod jiná rozhodnutí (5). Proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí bylo možné podat odvolání, k jehož projednání byl věcně příslušný krajský soud v režimu úplné apelace. I zde se uplatňovala dispoziční zásada a zásada přiměřenosti. Obdobné jsou i důvody zastavení výkonu rozhodnutí uvedené v ustanovení § 268 odst. 1 OSŘ (40, s. 153-181). Také ve vykonávacím řízení platí, že každý účastník platí náklady řízení, které vznikají jemu osobně a náklady svého zástupce. Náklady řízení jsou uvedeny v § 137 OSŘ. Náklady provedení výkonu

rozhodnutí platí stát, ten je pak oprávněn tyto náklady požadovat od účastníků podle výsledku řízení (4).

Cílem přijetí EŘ bylo nabídnout oprávněnému cestu, jak rychleji a efektivněji dosáhnout uspokojení své pohledávky. Tento cíl byl, jak praxe ukazuje, naplněn a představuje tak největší výhodu exekučního řízení oproti zdlouhavému a nepružnému řízení vykonávacímu, což byl také jeden z důvodů jeho omezení novelou od roku 2013. Další výhodou je účinnost postižení majetku povinného spolu s generálním a speciálním inhibitorem. Výhodou exekučního řízení je skutečnost, že soudní exekutor je na výsledku exekučního řízení hmotně zainteresován, a tak ve vlastním zájmu činí veškeré úkony k úspěšnému vymožení pohledávky. Praxe ukázala, že pro oprávněného bylo výhodnější vymáhat svou pohledávku po povinném v rámci exekučního řízení než soudním výkonem rozhodnutí. Exekuční řízení je pružnější, rychlejší a především efektivnější než řízení vykonávací.

2. Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části práce je seznámení s problematikou zadlužení a jeho dopady na dlužníky, vysvětlení základních pojmů, seznámení s právní úpravou exekučního řízení a se způsoby vymáhání pohledávek soudním exekutorem podle zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu.

Cílem praktické části je zjistit, z jakých důvodů se dlužníci do exekučního řízení dostali, a to v rámci Exekutorského úřadu v Českých Budějovicích a jaký dopad měla tato skutečnost na jejich sociální situaci.

2.2 Výzkumné otázky

- 1) Jaké jsou příčiny nesplacení pohledávek a následných exekucí?
- 2) Jaké dopady má vymáhání pohledávky na sociální situaci dlužníka, popř. jeho rodiny?

3. Metodika

3.1 Použitá metoda

Teoretická část této bakalářské práce byla psána formou obsahové analýzy relevantních dokumentů.

Praktická část práce byla zpracována formou kvalitativního výzkumu. Při provádění kvalitativního výzkumu vznikají nové hypotézy a možnost upravovat výzkumný plán, umožňuje analyzovat různé názory a informace a lépe tak osvětlit výzkumné otázky, nevýhodou tohoto výzkumu je jeho časová náročnost (22). Polostrukturovaný rozhovor byl zvolen jako forma dotazování především proto, že se vyznačuje potřebnou pružností při procesu získávání informací, konkrétně metodou sondáže, která slouží k prohloubení odpovědi v určitém směru, a probíhá v konverzačním stylu (19). Otázky byly zaměřené na důvody vzniku exekuce a nesplácení pohledávek, rozsah znalostí respondenta z oblasti finanční gramotnosti a následné dopady a vlivy exekuce na jeho sociální situaci. Tyto odpovědi byly zpracovány prostřednictvím otevřeného kódování. Tato technika je zaměřena na rozbor údajů, které potom skládá novým způsobem. Rozhovor (analyzovaný text) byl rozdělen na jednotky, které byly seřazeny do tabulek dle jejich podobnosti nebo vnitřní souvislosti. Výsledek je popisný, jedná se o deskriptivní zpracování dat (39).

Pro další část praktické části práce byl použit kvantitativní výzkum – a to obsahová analýza dat - exekučních spisů vybraného exekutorského úřadu. Podle Dismana se jedná o nejproduktivnější techniku ve sběru informací (11). Ze spisů jsou vybrány údaje o způsobu provedení exekuce, věk a pohlaví respondenta.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výběrovým souborem bylo 8 respondentů – dlužníků Exekutorského úřadu České Budějovice za rok 2013. Výběr výzkumného vzorku byl proveden metodou záměrného výběru, kdy výběr dlužníků byl proveden na základě možné dostupnosti.

Výzkumný vzorek se skládá z 8 respondentů (4 muži, 3 ženy a 1 jednatel právnické osoby) a tvoří je osoby ve věku od 31 do 63 let. V rámci výzkumu bylo zjišťováno nejvyšší dosažené vzdělání. Jeden z respondentů navštěvoval zvláštní školu, dva dosáhli základního vzdělání, tři získali výuční list, jeden měl středoškolské vzdělání s maturitou a jeden vysokoškolské bakalářské. Vzhledem ke složitosti problematiky byl zvolen způsob dotazování. Rozhovory probíhaly v průběhu roku 2013 a na začátku roku 2014. Odpovědi byly nejprve stručně zapsány a poté přepsány do zápisového archu. Tyto archy tvoří přílohu bakalářské práce.

Respondenti byli seznámeni s důvodem výzkumu a ujištěni, že poskytnuté informace jsou anonymní a jsou využity pouze pro účely této bakalářské práce. Dlužníkům se o své situaci mnohdy špatně hovoří, berou svou situaci jako osobní selhání, které ovlivňuje jejich život i život celé rodiny (22).

V rámci obsahové analýzy dokumentů byl zvolen soubor vedených exekucí za rok 2013 u Exekučního úřadu v Českých Budějovicích.

Autoři Strauss a Corbinová ve své knize uvádí, že kvantitativní a kvalitativní údaje se používají pro vyjasnění závěrů (34).

4. Výsledky

Vypracované tabulky obsahují data, která byla získána standardizovaným rozhovorem. Třídění v tabulkách vychází z otevřeného kódování podle Strausse a Corbinové (34).

Získané údaje byly důkladně prostudovány a poté došlo k jejich rozebrání na samostatné části a rozdělení do jednotlivých kategorií, které jsou popsány v jednotlivých tabulkách.

4.1 Základní charakteristika výzkumného vzorku

Tabulka č. 1

Respondent	Věk	Pohlaví	Vzdělání	Stav	Děti	Zaměstnání/jiný způsob příjmu
1	31	muž	vyučen	svobodný	Ne	OSVČ
2	34	muž	vyučen	rozvedený	Jedno	nezaměstnán
3	46	žena	základní škola	rozvedená	Ne	nezaměstnána
4	46	muž	zvláštní škola	ženatý	Dvě	zaměstnán
5	34	žena	vyučena	svobodná	Ne	zaměstnána
6	63	žena	základní škola	rozvedená	Ne	důchodce
7	44	muž	vysokoškolské	ženatý	Dvě	jednatel PO
8	43	muž	středoškolské	ženatý	Čtyři	zaměstnán

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 1 uvádí, že respondenti se nachází ve věku 31 – 63 let a výzkumný vzorek se skládá z pěti mužů a tří žen. Jeden z respondentů studoval na zvláštní škole,

dva respondenti ukončily vzdělání po základní škole, tři dosáhly výučního listu, jedna osoba ukončila vzdělání maturitní zkouškou a jedna má vysokoškolské bakalářské vzdělání. Dva respondenti jsou svobodní, tři respondenti uvedli, že žijí v manželském svazku a tři osoby jsou rozvedené, čtyři respondenti nemají děti a čtyři děti mají. Čtyři respondenti jsou zaměstnaní, dva jsou nezaměstnaní, jeden požívá pravidelné dávky státního sociálního zabezpečení a jedna osoba je OSVČ. Respondent 2 uvedl, že má občasnou brigádu, i nelegální.

4.2 Finanční gramotnost

Tabulka č. 2

Respondent	Zvažování situace před exekucním řízením	Vědomí o nedostatečných finančních prostředcích	Vytvoření finančního plánu
1	neřešil	ano	ne
2	ano, ale nedostatek financí	ano	ne
3	neřešila	ne	ne
4	nepřemýšlel	ne	ne
5	snaha, ale nedostatek financí	ano	ne
6	neřešila	ano	ne
7	ano, ale nedostatek financí	ano	ne
8	nepřemýšlel	ne	ne

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky vyplývá, že pět respondentů neřešilo, nebo nepřemýšlelo nad možným exekucním řízením. Tito respondenti ani nezvažovali situaci před exekucním řízením.

Jedna respondentka měla snahu situaci řešit, ale neměla dostatek finančních prostředků, proto došlo k rozložení splácení na delší časový horizont. Dva respondenti uvažovali o možnostech řešení před exekucí řízením, ale shodně uvedli nedostatek financí. Z respondentů si žádný nevytvořil finanční plán, neměli ani snahu měsíčně si šetřit částku, kterou potřebovali na splácení pohledávek pro představu, zda budou schopni dostat svým závazkům. Tři respondenti nevěděli, že nemají dostatek finančních prostředků.

4.3 Příčiny nesplacení pohledávek

Tabulka č. 3

Respondent	Co vedlo k nesplacení pohledávek
1	nepřemýšlel nad důsledky neplacení pojistného, zdravotní problémy
2	Podnikal, dostal se do platební neschopnosti, přestal platit výživné, protože na to neměl příjem
3	Krize v manželství, přestala si hlídat platby, poté nezaměstnaná
4	Nepřemýšlel nad financemi, splácel půjčku půjčkou, poté nepříjemnosti v práci a žije na minimu
5	Nepřemýšlela nad důsledky nesplacení spotřebitelského úvěru
6	Neměla finance na své potřeby ani na bydlení, nemá majetek, v důchodu
7	Platební neschopnost, protože neplatili zákazníci
8	Ztráta zaměstnání, nehlídal si finance, problémy v manželství, čtyři děti – vzrostly náklady

Zdroj: vlastní výzkum

V tabulce č. 3 je více variant příčin neschopnosti splácet své závazky. Jedna osoba uvedla ztrátu zaměstnání. Tři respondenti uvedli jako příčinu nezávažnosti schopnosti splácet a nehlídání si financí. Dva respondenti uvedli problémy v manželství. Většina

respondentů uvedla, že došlo k ukončení povinných plateb z důvodu nízkých příjmů a následné neschopnosti splácet. Dále byl uveden zhoršený zdravotní stav a zvýšené výdaje na děti.

4.4 Způsob řešení situace neschopnosti splácet

Tabulka č. 4

Respondent	Komunikace ze strany dlužníka	Komunikace ze strany věřitele / exekučního úřadu	Schopnost orientovat se v situaci
1	Komunikace probíhala	Písemná komunikace	Informovanost o stavu situace
2	Neprobíhala	Upomínky	Pozdní řešení, informovanost dobrá
3	Negativní součinnost	Neprobíhala	Neinformovanost o stavu situace
4	Neprobíhala původně, nepravidelně, jinak negativní součinnost	Písemná komunikace	Komunikace neúspěšná, informovanost špatná
5	Probíhala osobní komunikace	Upomínka	Informovanost a součinnost velice dobrá
6	Písemná komunikace	Telefonická komunikace Upomínky	Nezájem o řešení, pozdní řešení, neinformovanost
7	Osobní i písemná komunikace	Upomínky Písemná komunikace	Komunikace úspěšná. Informovanost dobrá
8	Nepravidelná komunikace	Vymáhání	Neinformovanost o stavu situace

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky č. 4 vyplývá, že dvě osoby svou neschopnost splácet vůbec neřešily a nekomunikovaly. U dvou respondentů došlo k nepravdělné komunikaci, u tří respondentů došlo k písemné komunikaci, z čehož dva zároveň uvedli, že proběhla i osobní komunikace.

Věřitel, resp. exekuční úřad, nejčastěji dlužníky kontaktuje formou upomínek, jako tomu bylo ve 4 případech. U tří respondentů probíhala s věřitelem písemná komunikace. U jedné osoby probíhala komunikace telefonicky. Jeden respondent uvedl, že neví, v jaké fázi se pohledávka nachází.

U 4 respondentů jsem se setkala s poměrně dobrou až velmi dobrou informovaností o jejich situaci. U 3 osob byla informovanost o situaci naprosto nedostačující, resp. žádná, neprojevíly zájem o řešení. U 2 respondentů došlo k opožděné komunikaci nejen s věřitelem, ale i s exekučním úřadem. Jedna respondentka vykazuje velice dobrou informovanost a je součinná při řešení situace.

4.5 Způsob provedení exekuce

Tabulka č. 5

Respondent	Výše dlužné částky	Způsob provedení exekuce	Dopad na majetek
1	183.333 Kč	Prodej nemovitosti	Musel prodat nemovitost, přišel tím o bydlení, bydlí po kamarádech
2	55.865 Kč	Příkázání pohledávky	Nemá dostatek finančních prostředků na živobytí
3	71.849 Kč	Srážky ze mzdy, nyní splátkový kalendář	Práce ukončena, nyní na úřadu práce
4	512.823,40 Kč	Srážky ze mzdy	Postižena i mzda manželky, žijí na minimu
5	532.021 Kč, splaceno 290.356 Kč	Splátkový kalendář srážky ze mzdy	Pravidelně splácí, omezení některých životních potřeb
6	192.035 Kč	Vyklizení a srážky z důchodu	Vystěhování, blokace důchodu, nemá žádný majetek
7	11.865 Kč	Příkázání pohledávky z bankovních účtů	Snížení finančních prostředků, již ukončeno
8	58.671,90 Kč 26.952,80 Kč	Příkázání pohledávky z bankovního účtu manželky	Blokace manželčinych financí, sám moc nemá, zvažují rozvod, aby manželky finance nebyly nadále postihovány

Zdroj: vlastní výzkum

Nejčastěji dochází u respondentů k přikázání pohledávky. Dále tři respondenti uvedli srážky ze mzdy, jeden musel prodat nemovitosti, u jedné respondentky došlo k vyklizení. Provádění exekuce má různé dopady na majetek dlužníků. Nejčastěji jde o snížení finančních prostředků k dispozici, které zapříčiňuje snížení životní úrovně a často chybějící finance na krytí základních životních potřeb. Dva respondenti přišli o bydlení.

Vzhledem k výši pohledávek a majetkové situaci dlužníků se jeví ve všech případech zvolené způsoby exekuce jako oprávněné.

4.6 Sociální dopady na dlužníky

Tabulka č. 6

Respondent	Jaké faktory života ovlivnilo exekuční řízení	Sociální dopady
1	prodej nemovitosti, bydlí po kamarádech	odkázán na pomoc kamarádů s bydlením, nemá finanční prostředky
2	živobytí hradí z hmotné nouze, nezbyvá mu na splátky	závislost na sociálních dávkách, snížení životní úrovně, omezení základních životních potřeb
3	přišla o práci, na úřadu práce	závislost na dávkách, neschopnost plnit další závazky, nepřiznaný alkoholismus
4	nepříjemnosti v práci, postižena mzda manželky, vyhrocená situace v rodině	zřejmě rozpad rodiny, sociální vyčlenění
5	psychické dopady, upomínky působily depresivně a výše dlužné částky	psychické dopady, ekonomické a kulturní omezení
6	přišla o bydlení a nezbyvají finanční prostředky	Omezení základních životních potřeb (strava, oblečení)
7	poškození dobré pověsti společnosti	poškození dobré pověsti společnosti
8	situace v rodině je napjatá, zvažují rozvod, psychické dopady, sociální vyloučení	psychické dopady, rozpad rodiny, sociální vyloučení

Zdroj: vlastní výzkum

Jak je znázorněno v tabulce č. 6, dva respondenti uvedli, že vymáhání pohledávek má vliv na schopnost plnit další závazky, včetně bydlení. Jednatel právnické osoby uvedl, že došlo k poškození dobré pověsti jeho společnosti. U 2 respondentů vznikly potíže s úhradou základních potřeb, protože veškeré finanční prostředky se odvádí na úhradu splátek a poplatků na bydlení (nezbývalo by ani na stravu či jiné základní potřeby). Dvě osoby uvedly, že veškeré finanční problémy měly silný vliv na manželství, které zřejmě budou řešit rozvodem. Dva respondenti jsou plně odkázáni na sociální dávky (pomoc v hmotné nouzi), jsou nezaměstnaní. Jedna respondentka je schopna splátky hradit při omezení po stránce kulturní a ekonomické.

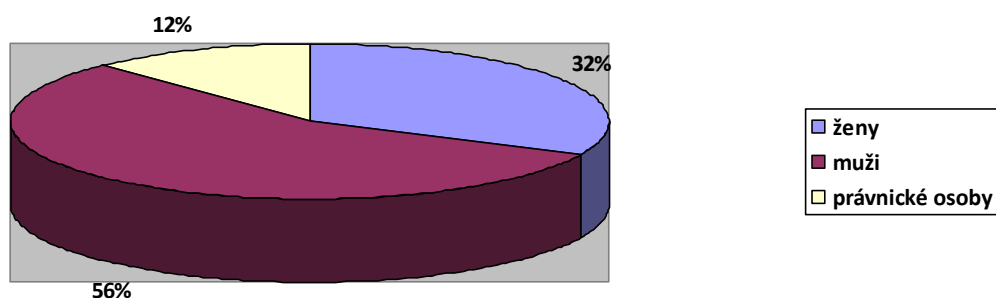
U dvou osob působilo vymáhání pohledávky a pohrůžky exekutora špatně na psychický stav. Prožívaly úzkostné stavy, až deprese, které byly řešeny ambulantně. Jedna osoba je závislá na alkoholu, ale nepřiznává si to.

4.7 Doplnková obsahová analýza dat

Níže uvedené tabulky a grafy obsahují data získaná obsahovou analýzou dokumentů – exekučních spisů. Data jsou zpracována formou četnosti.

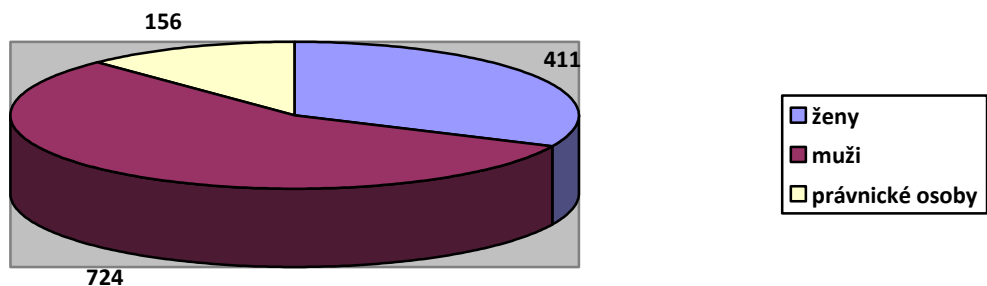
4.7.1 Charakteristika povinných u Exekučního úřadu České Budějovice

Graf č. 1 Procentní složení povinných u Exekučního úřadu České Budějovice v roce 2013

Zdroj: Interní statistiky Exekučního úřadu České Budějovice 2013, vlastní výzkum

Graf č. 2 Nominální vyjádření složení povinných u Exekučního úřadu České Budějovice v roce 2013

Zdroj: Interní statistiky Exekučního úřadu České Budějovice 2013, vlastní výzkum

Tabulka č. 7 Věkové složení povinných u Exekučního úřadu České Budějovice 2013

Pohlaví	Věk
Muži	18 – 78 let
Ženy	18 – 74 let

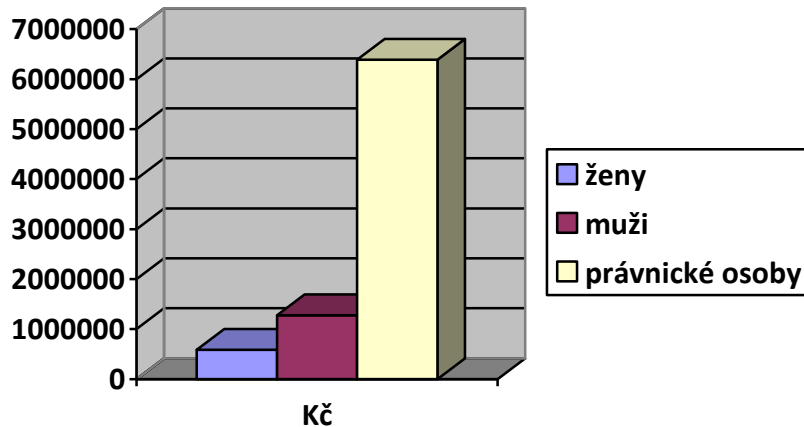
Zdroj: Interní statistiky Exekučního úřadu České Budějovice 2013, vlastní výzkum

Celkem bylo v roce 2013 nařízeno 1291 exekučních řízení, z toho 411 u žen, 724 u mužů a 156 exekucí u právnických osob. Grafy č. 1 a 2 znázorňují procentní a nominální složení povinných u Exekučního úřadu České Budějovice za rok 2013. Tabulka č. 7 znázorňuje věkové složení povinných.

Z výše uvedených grafů a tabulky je zřejmé, že exekuční řízení je častěji nařizováno na muže, a to ve věku od 18 až do 78 let.

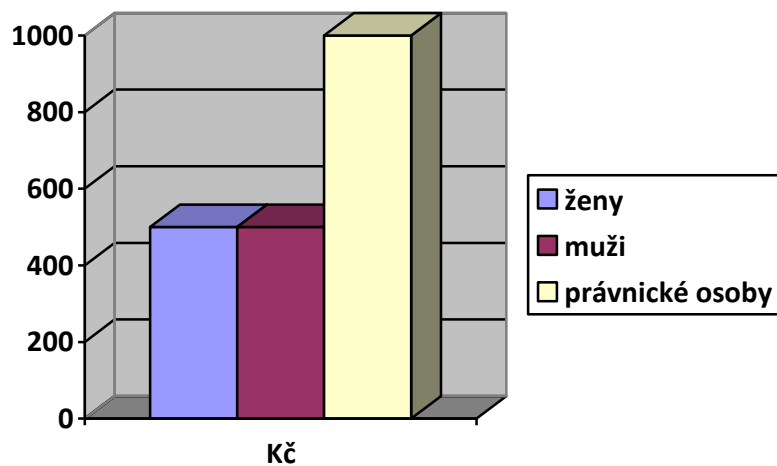
4.7.2 Výše vymáhaných pohledávek

Graf č. 3 Horní hranice vymáhaných pohledávek u Exekučního úřadu České Budějovice 2013

Zdroj: Interní statistiky Exekučního úřadu České Budějovice 2013, vlastní výzkum

Graf č. 4 Dolní hranice vymáhaných pohledávek u Exekučního úřadu České Budějovice 2013

Zdroj: Interní statistiky Exekučního úřadu České Budějovice 2013, vlastní výzkum

Horní hranice vymáhaných pohledávek u Exekučního úřadu České Budějovice za rok 2013 byla přes 6 miliónů Kč, a naopak dolní hranice se pohybuje okolo 500 Kč.

4.7.3 Nejčastější oprávněný u Exekučního úřadu České Budějovice za rok 2013

Tabulka č. 8 Nejčastější oprávněný u Exekučního úřadu České Budějovice 2013

Umístění	Nejčastěji se opakující oprávněný
1. místo	OZP – oborová zdravotní pojišťovna
2. místo	EON Distribuce
3. místo	Statutární město České Budějovice
4. místo	Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra
5. místo	Ostatní

Zdroj: Interní statistiky Exekučního úřadu České Budějovice 2013, vlastní výzkum

Výzkum ukázal, že u daného exekutorského úřadu dluží dlužníci nejčastěji Oborové zdravotní pojišťovně (pojistné a penále), dále pak EON Distribuci (energie), Statutárnímu městu České Budějovice (různé) a zdravotní pojišťovně Ministerstva vnitra (pojistné a penále).

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že lidé mají špatný odhad ohledně svých financí a že nedostatečně uvažují o možných následcích exekuce, jak vyplývá i z analýzy dokumentů.

5. Diskuse

Autorka práce se ve svém výzkumu setkává s dlužníky, kteří se dostávají do nepříjemných životních situací kvůli nařízenému exekučnímu řízení. Při komunikaci s dlužníky běžně zjišťuje, že se nevyznají ve své situaci a že netuší, jaké následky má nesplacení pohledávek. Občas si dlužníci uvědomují, že jejich situace vznikla pozdním řešením. Tento případ se také objevil ve výzkumném souboru. Dlužníci si také často něco domluví a splátkové kalendáře neplní, jelikož nemají dostatek finančních prostředků. Po nařízení exekuce se zakazuje nakládat s majetkem dlužníka, čímž se dostává do tíživé situace a následně se stává, že přestane být schopen hradit základní náklady za bydlení a služby. Velice často se stává, že dlužník se teprve v průběhu exekučního řízení dozví, že je jeho pohledávka vymáhána.

Dlužníci často tvrdí, že dlužnou částku zaplatili, ale nemají o tom doklad, nebo si nepřečtou podmínky plateb a pokud posílají měsíční platby v opožděném termínu, než bylo smlouveno, dochází pravidelně k navyšování dluhu o sankční nároky věřitele. Následně z důvodu změny adresy, nebo nepřebírání pošty se o svém nedoplatku ani nedozví a pohledávka je i pro nízkou částku vymáhání vymáhána právě exekučním úřadem. Předžalobní výzvy by tomu sice měly zabránit, ale většinou se vrací zpět věřiteli jako nedoručené.

Výzkum byl zaměřen na otázky typu zvažování vlastní finanční situace, důvody nesplacení závazků, finanční gramotnost a vliv nesplacených závazků na život a rodinu dlužníka. Dotazovaní respondenti byli ve věku 31 – 63 let. Jedná se o osoby, proti nimž je vedeno exekuční řízení u Exekučního úřadu České Budějovice. Konkrétně se rozhovorů zúčastnilo osm respondentů. Pro doplnění informací získaných z první výzkumné otázky byl proveden i kvantitativní výzkum z 1291 nařízených exekucí v roce 2013 u Exekutorského úřadu v Českých Budějovicích. Pozornost byla věnována charakteristickým údajům, jako je věk a pohlaví dlužníků, výše vymáhaných pohledávek a nejčastěji se opakujícím oprávněným.

První výzkumná otázka

Jaké jsou příčiny nesplacení pohledávek a následných exekucí?

Lovritš rozděluje příčiny do tří základních skupin: nízké příjmy, zbytečně vysoké výdaje a nedostatečná právní ochrana spotřebitele, nebo kombinace těchto příčin, např. nízké příjmy a zbytečně vysoké výdaje (27). Výzkumem bylo zjištěno (tabulka č. 2 a 3), že tři respondenti nevážili svou schopnost splácet a nehlídali si finance. Dle Hubinkové je důvodů, proč se člověk dostane do exekuce, potažmo do tíživé situace, více. Za jeden z hlavních důvodů ale pokládá nedostatečnou racionalitu při ekonomickém chování (21). Respondentka 5 říká: *„Vzala jsem si úvěr na bydlení a zařízení bytu, myslela jsem si, že ho splatím z výplaty, ale bohužel mi peníze nějak nestačily. Ze začátku jsem půjčku splácela, ale potom jsem už na splátky neměla. Víte, já jsem si vůbec neuvědomila, že nebudu moci splácet, takhle jsem nepřemýšlela vůbec.“* Respondent 4 tvrdí: *„O penězích jsme nikdy moc nepřemýšleli, prostě jsem vydělal, hodně jsme z toho utratili, a tak každý měsíc.“* Tito respondenti tak nejlépe vystihují danou problematiku. Pouze jeden z respondentů uvedl jako příčinu ztrátu zaměstnání. Respondent 8 uvedl: *„Přišel jsem o práci, tak jsme neměli tolik peněz jako předtím a začalo se to nabalovat.“*

Finanční plán si nevytvořil žádný z respondentů a tato oblast výzkumu byla velice strohá (tabulka č. 2). Respondenti odpovídali ledabyle, často vůbec nevěděli, co je to finanční plán. Respondent 2 uvádí: *„Finanční plán jsem neměl. Ani pořádně nevím, co to je“*. Lovritš poukazuje na skutečnost, že do dluhových pastí se dostávají nejchudší složky obyvatelstva (27). Syrový a Novotný upozorňují, že je potřeba zvážit své příjmy a výdaje (38). Respondent 1 o finančním plánu říká: *„Neměl jsem peníze, tak by mi to ani nepomohlo už. Věděl jsem, že to nebude jednoduché.“* Výzkum potvrdil, že lidé, kteří se dostávají do problému s plněním svých závazků, nejsou dostatečně bdělí při správě svých financí.

Lidé by se tak měli více zaměřit na prevenci, a to konkrétně na tvorbu rodinného rozpočtu: analyzovat všechny příjmy rodiny, nalézt možné zdroje příjmů (např. sociální dávky), analyzovat všechny běžné výdaje rodiny, nalézt oblasti možných úspor ve

výdajích a stanovit výše splácení dluhů tak, aby bylo pravděpodobné, že budou spláceny. Nejčastějšími výdaji jsou hypotéka, plyn a elektřina, udržování domácnosti, výdaje na dopravu a oblečení. Lidé by také neměli zapomínat na to, že vánoce a narozeniny jsou každý rok, že žárovky praskají vždy hromadně, dospívající mají stále hlad, miminka jsou více nemocná a děti vždy o kousek povyrostou, když jim koupíte nové oblečení. Tyto a také další nepředvídané výdaje (opravy, nenadálé výdaje) je třeba také do rozpočtu zahrnout (37). Tím by bylo možné předejít nepříjemným situacím.

Dle teorie patří mezi nejčastější příčiny vzniku dluhu: vlastní zavinění, podíl rodiny na vzniku dluhu a převzetí ručení. Může se také jednat o kumulaci několika příčin vzniku dluhové situace (37). Z výzkumného souboru se ve všech případech jednalo o vlastní zavinění, rodina se podílela až na dopadech exekucí a převzetí ručení se nevyskytlo v žádném případě.

Obsahovou analýzou dokumentů bylo zjištěno (tabulka č. 8), že nejčastěji dluží dlužníci OZP na pojistném a za penále, dále E.ON Distribuci za energie a Statutárnímu městu České Budějovice za různé. Analýza potvrzuje závěry konference v Ostravě v roce 2010, kde bylo řečeno, že závazky jsou v současné době tvořeny především hypotékami a spotřebitelskými úvěry, ale lidem vznikají dluhy i u městské policie, zdravotních pojišťoven, dopravních podniků, distributorů energií či telekomunikačních operátorů, neplatí pojistné apod. (23). Toto zadlužení rozlišujeme na zdravé a nezdravé. Mezi zdravé patří půjčení peněžních prostředků nebo úvěr pro řešení krizové životní situace, hypotéka, promyšlená půjčka, úvěr nebo leasing, řešení neočekávaného výdaje rodiny, jehož neuhrazení ohrožuje existenční situaci rodiny. Mezi nezdravé pak úvěr na nadstandardní vybavení domácnosti, nezodpovědné sanování jiného dluhu, získání prostředků na předměty pro udržení či nastolení určitého sociálního statutu, půjčka nebo úvěr na uspokojení neakutní potřeby, např. dovolené (37). U dotázaných respondentů se jednalo o nezdravé zadlužování. Respondent 4 uvádí: *„Nejdříve jsem dlužil jedné společnosti, pak jsem si dost nevýhodně peníze půjčil na zaplacení dluhů, které mi taky vznikly z půjčky. To jsem moc nezvažoval, věděl jsem, že třeba v bance by mi už nepůjčili, tak jsem si půjčil soukromě, kde jsem nemusel dokládat příjem.“*

Druhá výzkumná otázka

Jaké dopady má vymáhání pohledávky na sociální situaci dlužníka, popř. jeho rodiny?

Podle Lovriš může vymáhání pohledávek a předlužení vést k sociální exkluzi rodin. Předlužení a vliv vymáhání pohledávek omezuje samotné základní potřeby jednotlivců i rodin a může vést k sociálním a zdravotním problémům. Dále mohou vzniknout i psychické problémy jako například deprese, úzkost a frustrace (27). Výzkumem bylo zjištěno (tabulka č. 6), že u dvou respondentů vznikly psychické problémy, které musely být řešeny ambulantně. Noveský k tomu dále uvádí, že může dojít k neschopnosti hradit náklady na bydlení (tedy nájem, energie, služby), což může vést k vystěhování do náhradních bytů (31). Tento problém nastal u jedné respondentky, další respondent byl nucen prodat nemovitost a bydlí po známých. Respondent 1 byl nucen prodat nemovitost, aby zaplatil dlužné pojistné. Přímou uvádí: *„Bydlím po kamarádech, bez nich bych byl na ulici. Nemám žádné peníze, proto nemůžu bydlet sám, snažím se podnikat, ale jde to těžko. Ulevilo se mi ale, že jsem dluh uhradil a že se mi třeba podaří si znovu nějaké bydlení sehnat.“* V konečném důsledku, pokud dlužník neplní své povinnosti je možno připravit dlužníka o domov, zabavit dlužníkuv majetek, strhnout peníze z dlužníkovy účtu, strhávat dluh z dlužníkovy mzdy, strhávat dluh z vyplácených sociálních dávek či důchodu (37).

Exekuční řízení většinou vede k situaci pouhého „přežívání“ od výplaty k výplatě. Respondent 8 projevil obavy z neočekávaných situací nebo výdajů. Respondent 2 je nezaměstnaný, žije se občasnými brigádami. Ke své životní situaci po exekuci uvádí: *„Jsem na tom dost špatně. Jsem teď nezaměstnaný, občas mám nějakou brigádu, někdy i na černo. Bydlení a jídlo platím ze sociálky, co dostanu. Šel jsem s penězi hodně dolů, na splátky zbylého výživného prostě nemám, jsem rád, že se sám najím a mám kde se vyspat. Nemám pořádnou práci, proto nemůžu na nic ušetřit.“* Jak bylo uvedeno na konferenci v Ostravě v roce 2010, lidé zatížení exekucí mají snahu přivydělávat si nelegální prací (23). Dva respondenti uvedli, že veškeré finanční problémy mají silný vliv na manželství, které zřejmě budou řešit rozvodem. Na výše zmíněné konferenci

bylo též upozorněno, že exekucí může být postižen nejen majetek dlužníka, ale i příjem ze sociálních dávek či dalších dávek státní sociální podpory (23). Respondentka 6 má minimum finančních prostředků na jídlo, protože jí exekuci strhávají z důchodu. Říká: *„Mám sotva na jídlo, nikdo mi nepomůže, z důchodu mi to strhávají a žádný jiný majetek nebo něco nemám.“*

Výzkumem bylo zjištěno, že lidé, u nichž probíhá exekuční řízení, jsou omezeni, tedy že má exekuce negativní dopad na jejich zaměstnání, vzdělávání (především dětí), bydlení, zdravotní péči či sociální ochranu. Často se také dlužníci vyhýbají svým závazkům, věnují se nelegální práci a mají sklony k patologickým jevům. Jedna respondentka uvádí, že občas navštěvuje restaurační zařízení, ale je na ní vidět alkoholová závislost. Všechny tyto faktory vedou k sociální exkluzi (27). Jak uvádí respondent 4: *„Děti ještě mají co jíst, ale už se na nás špatně koukají, že jako dlužíme a že táta je v exekuci. Brzo se takové věci roznesou a je to nepříjemné pro celou naši rodinu. Děti jsou pro mě ale na prvním místě. Nikam už radši ani nechodím, nechce se mi to vysvětlovat. Nedokázal jsem přijít na žádné řešení a nevěděl jsem, kde se poradit. Manželce jsem pak už radši ani všechno neříkal, styděl jsem se za to, že nejsem schopen situaci zvládnout.“* Sociální exkluzi si nepřímo uvědomují dva z respondentů. Z výzkumného vzorku se nepotvrdila prostituce, lichva ani kuplířství, což jsou jevy, k nimž může podle Lovritš u předlužených domácností docházet (27).

6. Závěr

V této bakalářské práci jsem zmapovala právní úpravu civilněprávní exekuce dle zákona č. 120/2001 Sb. a částečně ji srovnala se soudním výkonem rozhodnutí podle části šesté občanského soudního řádu. Nastínila jsem průběh exekučního řízení od zahájení až po skončení. V současné době má věřitel možnost požádat o služby soudního exekutora a dovolávat se tak svého nároku prostřednictvím exekučního řízení. Bezproblémové, rychlé a účinné provedení exekuce nabývá stále na větším významu s narůstajícím počtem exekucí, které v roce 2011 dosáhly téměř milionového ročního počtu, přičemž toto číslo je z převážné části tvořeno drobnými pohledávkami od věřitelů, jimiž jsou např. zdravotní pojišťovny či dopravní podniky.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou sociální dopady exekučního řízení na dlužníky a důvody nesplacení pohledávek. Byly sledovány i dílčí aspekty jako je například finanční gramotnost osob. Výzkum byl proveden kvalitativní metodou rozhovoru a podpořen kvantitativním výzkumem údaji z obsahové analýzy dokumentů.

K výzkumu byly stanoveny dvě výzkumné otázky:

- 1) Jaké jsou příčiny nesplacení pohledávek a následných exekucí?
- 2) Jaké dopady má vymáhání pohledávky na sociální situaci dlužníka, popř. jeho rodiny?

Kvalitativního výzkumu se účastnilo 8 respondentů, na které je vedeno exekuční řízení u Exekučním úřadu v Českých Budějovicích. Rozhovory byly prováděny individuálně a anonymně. Dále byly pro doplňkový kvantitativní výzkum využity údaje z 1291 exekučních spisů nařízených v roce 2013 v rámci Exekučního úřadu v Českých Budějovicích.

Otázka č. 1: Výzkumem bylo potvrzeno, že lidé nedostatečně přemýšlejí o svých finančních možnostech. Většinou mají nízký příjem a k tomu neúměrně vysoké výdaje. Bylo zjištěno, že respondenti si žádné finanční plány nevytvářejí. Často nad svými financemi ani nepřemýšlejí, což poukazuje na nedostatečnou racionalitu a špatný odhad financí. Tato zjištění potvrzují prognózy odborníků. Z výsledků výzkumu vyplývá, že je

třeba soustředit se na prevenci tvorbou rodinného rozpočtu a zvyšování finanční gramotnosti. Nejčastěji dlužníci dluží na pojistném a energiích. Často se lze v praxi setkat s nezodpovědným sanováním jiného dluhu.

Otázka č. 2: Výzkum potvrdil teoretické poznatky odborníků. Vedené exekuční řízení se negativně odráží na životě rodiny, z čehož ve dvou případech uvažuje respondent o rozvodu. U dvou respondentů jsem se setkala s psychickými důsledky. Finanční zatížení vzniklé vymáháním pohledávek vedlo v několika případech k neschopnosti plnit další závazky, včetně takových jako jsou náklady na bydlení. V jednom případě došlo k menšímu omezení ve formě kulturního a ekonomického. Respondentka řádně plní, nicméně jí nezbyvají finanční prostředky na jiné věci, na které byla dříve zvyklá. U dvou respondentů došlo k sociální exkluzi a k omezení základních životních potřeb. Dále je výzkumem prokázáno, že lidé, u kterých probíhá exekuční řízení, pouze „přežívají“ od výplaty k výplatě. Také se potvrdilo, že dopad exekučního řízení může vést k alkoholismu, nelegální práci a že má velký vliv na celou rodinu.

Řešením této problematiky, aby nedocházelo k nesplácení pohledávek a k následnému exekučnímu řízení, by bylo větší šíření informací prostřednictvím médií. Informace o negativních dopadech exekucí by měly být poskytovány srozumitelně a měly by být dostupné všem. Je zapotřebí zvyšovat finanční gramotnost a to již od základní školy. Lidé by se měli snažit chovat se více ekonomicky a být schopni odpovědně rozhodovat o svých financích. Možnou pomocí a prevencí by mohlo být rozšíření služeb finančních poradců, kteří by poskytovali informace a rady, jak hospodařit s rodinným rozpočtem. Ze strany státu by mohlo dojít ke zpřísnění podmínek při uzavírání úvěrových smluv. Věřitel by měl mít povinnost zjišťovat si příjmy potenciálního dlužníka.

Tato práce tak může sloužit jako zdroj informací k dané problematice exekucí a pomoci rozšířit pohled na situaci dlužníků. Práce též může posloužit jako příklad při řešení problematiky vymáhání pohledávek obecně.

7. Seznam informačních zdrojů

1. BÁČOVÁ, Petra. *Všechno, co jste chtěli vědět o exekucích, ale báli jste se zeptat...8. díl – omezení dvojkolejnosti* [online]. www.ekcr.cz, 2012 [cit. 2. 4. 2014]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/907-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-exekucich-ale-bali-jste-se-zeptat-8-dil-omezeni-dvojkolejnosti-12-11-2012?w=>
2. BOBEK, Michal. *Iuridicum Remedium: Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí* [online]. 2011 [cit. 2. 4. 2014]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/11/iuridicum-remedium-zaverecna-analyza.html>
3. ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. Z exekucí se stal výnosný byznys. www.cak.cz [online]. 2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7893>.
4. ČESKO. Zákon č. 99/1963 Sb. ze dne 4. prosince 1963, občanský soudní řád.
5. ČESKO. Zákon č. 120/2001 Sb. ze dne 28. února 2001, o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.
6. ČESKO. Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.
7. ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.
8. ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
9. ČESKO. Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru.
10. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012, občanský zákoník.
11. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
12. DOLEŽALOVÁ, Lenka. Zásadní změny v exekučním řízení. *Bulletin advokacie*. 2012, roč. 12, č. 12, s. 28-31. ISSN 1210-6348.
13. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. II.svazek. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9.

14. DRBOHLAV, Josef a POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Aspi Publishing, 2006. 219 s. ISBN 80-7357-162-5.
15. Exekutorská komora. Seznam exekutorů. www.ekcr.cz [online]. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/seznam-exekutoru>
16. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. xviii, 939 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-476-6.
17. Finanční noviny. V Česku přibývá lidí s exekucí na důchod, srážek bylo už 71.000. 20. 3. 2014
18. FIŠEROVÁ, Eva et al. *ABECEDA účetnictví pro podnikatele*. Olomouc: ANAG, 2007. 440 s. ISBN 978-80-7263-389-0.
19. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
20. HLAVSA, Petr, DÁVID, Radovan a KOJAN, Michal. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013*. Praha: Leges, 2013. 256 s. Glosátor. ISBN 978-80-87576-54-0.
21. HUBINKOVÁ, Zuzana a kol. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 3., aktualiz., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2008. 277 s. ISBN 978-80-247-1593-3.
22. KOKEŠOVÁ, Petra. *Spotřebitelské úvěry a jejich dopady na sociální situaci dlužníků*. Týn nad Vltavou, 2013. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, zdravotně sociální fakulta.
23. *Konference sociálních pracovníků: Ostrava 2010*. Vyd. 1. Havířov: Info Press, 2010. 76 s. ISBN 978-80-254-7445-7.
24. KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.
25. KURKA, Vladimír a DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004. 854 s. ISBN 80-7201-443-9.
26. LOCKENBAUER, Jaroslav. Exekuce penzijního připojištění. *Právní rozhledy*. Roč. 19, č. 24 (2011), s. 892-894. ISSN 1210-66410.

27. LOVRITŠ, Veronika. Dluhy a předlužení. In: kol. aut. Čas zkusit to jinak: koncepční zpráva IQ Roma servis, o.s. 1. vyd. Brno: IQ Roma services, 2008. ISBN 978-80-904028-3-6. [online]. 2008 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://archiv.iqrs.cz/storage/1232455589_sb_zprvaiqrsdluhyapedluen.pdf.
28. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávniky*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2014. 496 s. Praktická právnická příručka. ISBN 978-80-7201-939-7.
29. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Národní strategie finančního vzdělávání. [online]. 10. května 2010 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_strategie_financniho_vzdelavani_55251.html.
30. NĚMEC, Jan. Válka exekutorů aneb Supi proti supům. www.ihned.cz [online]. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-61839600-valka-exekutoru-aneb-supi-proti-supum>
31. NOVESKÝ, I. et al. *Slabikář finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha: COFET, 2009. ISBN 978-80-254-4207-4.
32. Nový občanský zákoník. Obecně k závazkovému právu. www.obcanskyzakonik.justice.cz [online]. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/obecne/>
33. POHL, Tomáš. *Vymáhání pohledávek*. Praha: IFEC, 2002. 275 s. ISBN 80-86412-16-4.
34. STRAUSS, Anselm L. a CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
35. SVOBODA, Karel. *K soudnímu přezkumu příkazu k úhradě nákladů exekuce* [online]. 2011 [cit. 10. 2. 2014]. Dostupné z [www](http://www.ihned.cz): <http://pravniradce.ihned.cz/c1-52650010-k-soudnimu-prezkumu-prikazu-k-uhrade-nakladu-exekuce>
36. SVOBODA, Karel. Problémy související s posílením „exekutorské“ exekuce. *Soudní rozhledy*. Roč. 19, č. 1 (2013), s. 6-8. ISSN 1211-4405.

37. SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka a MACHALÍČEK, Josef. *Dluhová problematika. Informační brožura*. Dodatek k 1. vyd. Plzeň: Člověk v tísni, 2008. ISBN: 978-80-86961-28-6.
38. SYROVÝ, Petr a NOVOTNÝ, Martin. *Osobní a rodinné finance*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2005. 176 s. ISBN 80-247-1098-6.
39. ŠVAŘÍČEK, Roman a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
40. TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: Beck, 2006, XVI, 836 s. ISBN 80-7179-489-9.
41. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004.
42. Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 51/05.
43. VONDRÁKOVÁ, Alena et al. *Vymáhání pohledávek*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. xxviii, 868 s. Meritum. ISBN 978-80-7357-686-8.

8. Přílohy

Příloha 1: přepisy rozhovorů

Příloha 2: stupňování zadluženosti

Příloha 1: přepisy rozhovorů

Respondent 1:

- věk - 31
- stav - svobodný
- pohlaví - muž
- vzdělání - vyučen
- děti - ne
- zaměstnání/jiný způsob příjmu – OSVČ

Položené otázky:

1. Uvažoval jste o své situaci před exekucí řízením?

Situaci jsem nijak neřešil.

2. Věděl jste o nedostatečných finančních prostředcích?

Ano, to jsem věděl, že nemám peníze, proto jsem přestal platit pojistné a čekal jsem, že to v budoucnu nějak douhradím, ale oni tam začali skákat penále.

3. Vytvořil jste si finanční plán?

Ne, neměl jsem peníze, tak by mi to ani nepomohlo už. Věděl jsem, že to nebude jednoduché.

4. Co bylo příčinou nesplacení pohledávek?

Hlavně to, že jsem nepřemýšlel nad důsledky neplacení pojistného, a pak se přidaly zdravotní problémy. Neměl jsem peníze a tak jsem to neměl, jak platit.

5. Probíhala průběžně komunikace s věřitelem a později s exekutorským úřadem?

Ano, pojišťovna mě kontaktovala písemně po nějaké době, ale já jsem už neměl peníze, tak jsem to stejně nemohl platit. A tak to dali exekutorovi a s ním jsem taky komunikoval a splatit jsem to barákem. Byl jsem s tím smířený, že přijdu o barák, protože jinak bych to nemohl zaplatit, tomu jsem rozuměl.

6. Jak byla/je exekuce provedena?

Exekucí mi byl zabavený barák, teď bydlím po kamarádech.

7. Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na Vaši sociální situaci či na Vaši rodinu?
Bydlím po kamarádech, bez nich bych byl na ulici. Nemám žádné peníze, proto nemůžu bydlet sám, snažím se podnikat, ale jde to těžko. Ulevilo se mi ale, že jsem dluh uhradil a že se mi třeba podaří si znovu nějaké bydlení sehnat. Stále mám zdravotní problémy se zády, tak nevím, jak to bude všechno. S tím mám také výdaje na léky.

Respondent 2:

- věk - 34
- stav - rozvedený
- pohlaví - muž
- vzdělání - vyučen
- děti - jedno
- zaměstnání/jiný způsob příjmu – nezaměstnan

Položené otázky:

1. Uvažoval jste o své situaci před exekucí řízením?

Já jsem podnikal, tak jsem měl peníze, a platil jsem výživné, jenže pak jsem se dostal do problémů, lidi mi neplatili, a já pak neměl taky peníze. Tak jsem žádal o snížení výživného, ale to už bylo pozdě. Ze začátku jsem energii věnoval hledání výmluv, proč peníze nezaplatit.

2. Věděli jste o nedostatečných finančních prostředcích?

Ano, věděl jsem to, snažil jsem se to řešit, ale neměl jsem tolik peněz, abych to dal na výživné.

3. Vytvořil jste si finanční plán?

Finanční plán jsem neměl. Ani pořádně nevím, co to je.

4. Co bylo příčinou nesplacení pohledávek?

Hlavním důvodem, jak jsem říkal, bylo, že jsem podnikal, ale dostal jsem se do problémů a přestal výživné platit, neměl bych ani na jídlo. Můj příjem šel rapidně dolů a situace byla docela zoufalá. Přecenil jsem své finanční možnosti. Bylo prakticky nemožné sehnat peníze na nasčítaný dluh.

5. Zkoušel jste kontaktovat rodinu s prosbou o půjčení peněz?

Ne, to jsem neudělal. Nechtěl jsem je do toho zatahovat, aby pak taky neměli problémy. A stejně taky moc peněz nemají. Peníze na úhradu jsem tak nesehnal a začal jsem lhát rodině, přátelům i sám sobě.

6. Probíhala průběžně komunikace s věřitelem a později s exekutorským úřadem?

Neprobíhala. Kontaktovali mě upomínkami, ať zaplatím, ale já jsem dopisy ani radši nečetl, protože jsem věděl, o co jde, že mám platit a já na to neměl. Nekomunikoval jsem. A pak jsem to chtěl řešit, že by mi to snížili, ale už bylo pozdě a byl jsem neúspěšný.

7. Jak byla/je exekuce provedena?

Strhli mi peníze z účtu, co jsem tam měl.

8. Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na Vaši sociální situaci či na Vaši rodinu?

Jsem na tom dost špatně. Jsem teď nezaměstnaný, občas mám nějakou brigádu, někdy i na černo. Bydlení a jídlo platím ze sociálky, co dostanu. Šel jsem s penězi hodně dolů, na splátky zbylého výživného prostě nemám, jsem rád, že se sám najím a mám kde se vyspat. Nemám pořádnou práci, proto nemůžu na nic ušetřit.

Respondent 3:

- věk - 46
- stav - rozvedená
- pohlaví - žena
- vzdělání - základní škola
- děti - ne
- zaměstnání/jiný způsob příjmu – nezaměstnána

Položené otázky:

1. Uvažovala jste o své situaci před exekucí řízením?

„Já těmhle věcem moc nerozumím, prostě jsem neplatila pojistné a neřešila jsem to.“

2. Věděla jste o nedostatečných finančních prostředcích?

„Ne, to jsem nevěděla.“

3. Vytvořila jste si finanční plán?

„Vůbec nevím, co to je. Moc tomu nerozumím.“

4. Co bylo příčinou nesplacení pohledávek?

„Hádali jsme se s manželem kvůli penězům taky, měla jsem práci, tak mi to strhávali, ale pak jsem o ni přišla a jsem teď na ÚP.“

5. Probíhala průběžně komunikace s věřitelem a později s exekutorským úřadem?

„Ne, já nevěděla, co mám dělat, tak jsem to neřešila, ani jsem nevěděla jak, když jsem neměla moc peněz. Nic mi nechodilo, až pak ta exekuce.“

6. Jak byla/je exekuce provedena?

„Bylo nějaké rozhodnutí, že mi nebude chodit celá výplata, z toho mi něco strhávali, ani nevím, kolik ještě mám platit. Ted' jsem bez práce, tak mám platit 500 Kč měsíčně, ale moc mi to nejde.“

7. Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na Vaši sociální situaci či na Vaši rodinu?

„S manželem jsme se už předtím dost hádali hlavně kvůli penězům. Občas jdu do hospody, no, to je pravda. A jak jsem neplatila to pojistné, tak je to ještě horší právě.“

Respondent 4:

- věk - 46
- stav - ženatý
- pohlaví - muž
- vzdělání - zvláštní škola
- děti - dvě
- zaměstnání/jiný způsob příjmu – zaměstnán

Položené otázky:

1. Uvažoval jste o své situaci před exekučním řízením?

„Ne, to jsem si nějak neuvědomoval, že bych mohl být v exekuci.“

2. Věděl jste o nedostatečných finančních prostředcích?

„Nevěděl jsem ani, kolik už kde dlužím. Ztratil jsem přehled, tak nebylo v mých silách to dál řešit. Výše dluhu byla natolik vysoká, že jsem věděl, že to nedokážu sám zaplatit. Byl jsem jako v pasti, nevěděl jsem kudy kam.“

3. Vytvořil jste si finanční plán?

„Co to je?“

4. Plánování, kolik měsíčně vydáte za bydlení, jídlo a ostatní věci a kolik máte výplatu, jestli vám na to peníze stačí?

„Aha, ne, my máme 2 děti, tak hodně peněz jde do školy a oblečení a jídlo pro ně hlavně.“

5. Co bylo příčinou nesplacení pohledávek?

„O penězích jsme nikdy moc nepřemýšleli, prostě jsem vydělal, hodně jsme z toho utratili, a tak každý měsíc.“

6. Za co vznikly dluhy?

„Nejdříve jsem dlužil jedné společnosti, pak jsem si dost nevhodně peníze půjčil na zaplacení dluhů, které mi taky vznikly z půjčky. To jsem moc nezvažoval, věděl jsem, že třeba v bance by mi už nepůjčili, tak jsem si půjčil soukromě, kde jsem nemusel dokládat příjem. Pak jsem měl nějaké nepříjemnosti v práci a teď žijeme z minima.“

7. Probíhala průběžně komunikace s věřitelem a později s exekutorským úřadem?

„No, to moc ne, dělal jsem „mrtvého brouka“ a myslel si, že se to nějak schová, něco zapomene, promine, když máme děti a nemáme peníze. Oni nám psali, ale já jsem to neplatil a dopisy jsem radši vyhodil nebo nepřevzal, že jako nejsem doma. Prodlení jsem vůbec neřešil. Ale nepomohlo to, a pak najednou, že to dali exekutorovi.“

8. Jak byla/je exekuce provedena?

„Nakonec museli vzít i manželce peníze z platu, dělá vrchní sestru, moc nám to teda nepomohlo, vím, že je to moje chyba.“

9. Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na Vaši sociální situaci či na Vaši rodinu?

„Manželka je z toho dost špatná, jak to dopadlo, možná se budeme muset rozvést, no. Děti ještě mají co jíst, ale už se na nás špatně koukají, že jako dlužíme a že táta je v exekuci. Brzo se takové věci roznesou a je to nepříjemné pro celou naši rodinu. Děti jsou pro mě ale na prvním místě. Někam už radši ani nechodím, nechce se mi to vysvětlovat. Nedokázal jsem přijít na žádné řešení a nevěděl jsem, kde se poradit. Manželce jsem pak už radši ani všechno neříkal, styděl jsem se za to, že nejsem schopen situaci zvládnout. Doufám, že se to jednou zase povede napravit.“

Respondent 5:

- věk - 34
- stav - svobodná
- pohlaví - žena
- vzdělání - vyučena
- děti - ne
- zaměstnání/jiný způsob příjmu – zaměstnána

Položené otázky:

1. Uvažovala jste o své situaci před exekucí řízením?

„Snažila jsem se platit pravidelně, ale pak jsem to přestala finančně zvládat, protože přišly nečekané finanční výdaje, myslela jsem, že to časem doplatím, ale začaly nabíhat úroky. Kdyby byla jiná možnost, řešila bych to jinak. Měla jsem jen málo úspor, abych to pokryla. Ze začátku jsem žila v přesvědčení, že těch pár stovek měsíčně vždy bez problémů zaplatím.“

2. Co třeba pomoc rodiny?

„Rodina mi ze začátku pomohla, ale nestačilo to.“

3. Věděla jste o nedostatečných finančních prostředcích?

„Ano, to jsem věděla, ale nemohla jsem to nijak řešit, když jsem peníze neměla a nechtěla jsem tím ještě více zatěžovat rodinu. „

4. Vytvořila jste si finanční plán?

„To mi říkali lidi až potom, že jsem si to měla pořádně rozmyslet, ale to už bylo pozdě. Já bych to sama neuměla.“

5. Co bylo příčinou nesplacení pohledávek?

„Vzala jsem si úvěr na bydlení a zařízení bytu, myslela jsem si, že ho splatím z výplaty, ale bohužel mi peníze nějak nestačily. Ze začátku jsem půjčku splácela, ale potom jsem už na splátky neměla. Víte, já jsem si vůbec neuvědomila, že nebudu moci splácet, takhle jsem nepřemýšlela vůbec.“

6. Probíhala průběžně komunikace s věřitelem a později s exekutorským úřadem?

„Ano, přišla mi upomínka a přemýšleli jsme nad řešením, domluvili jsme se i osobně, tak splácím, co si můžu dovolit. Zatím to funguje.“

7. Jak byla/je exekuce provedena?

„Mám srážky ze mzdy, jsem už za půlkou splácení. To mi řekly úřednice.“

8. Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na Vaši sociální situaci či na Vaši rodinu?

„Já jsem svobodná, děti nemám, tak to nějak zvládám. Rodina stojí za mnou, i když se na mě zlobí, že jsem to nezaplatila dřív. Byla jsem z toho taky špatná, že jsem zklamala, že jsem si to pořádně nepromyslela, měla jsem z toho špatné svědomí a špatně se mi spalo. Bála jsem se těch upomínek. Musela jsem kvůli tomu taky k doktorovi, dal mi nějaké prášky, ale ty už teď neberu, takže je to lepší. Nemůžu si teď dovolit tolik jako dřív.“

9. Co třeba si nemůžete dovolit?

„Třeba jsem chodila do divadla a tak. Teď mám přítele, tak se mi to podaří splatit třeba ještě dřív, finančně mi pomáhá. Měsíčně mám tak 10.000 Kč a z toho musím pokrýt i exekuci.“

Respondent 6:

- věk - 63
- stav - rozvedená
- pohlaví - žena
- vzdělání - základní škola
- děti - ne
- zaměstnání/jiný způsob příjmu – důchodce

Položené otázky:

1. Uvažovala jste o své situaci před exekučním řízením?

„Ne, to ne.“

2. Věděla jste o nedostatečných finančních prostředcích?

„To jsem právě věděla.“

3. Vytvořila jste si finanční plán?

„Vůbec nevím, na co by mi to bylo dobré.“

4. Co bylo příčinou nesplacení pohledávek?

„Nerozumím tomu.“

5. Proč jste neplatila nájem?

„Neměla jsem na to peníze, myslela jsem, že mě nevyhodí, když jsem v důchodu. Nic nemám, tak nevím, jak bych to platila. Jsem rozvedená a manžel už má jinou.“

6. Probíhala průběžně komunikace s věřitelem a později s exekutorským úřadem?

„Nic jsem neřešila. Nechala jsem to být. Pak jsem jim psala, že nic nemám, že nemám peníze, a ty dopisy, co chodily, to jsem přečetla, ale nevěděla jsem, co s tím. Obsahu dopisu jsem ani moc nerozuměla. Nechtěla jsem to nijak řešit, prostě jsem tam chtěla bydlet a hotovo.“

7. Jak byla/je exekuce provedena?

„Musela jsem se odstěhovat a stejně ještě dlužím, tak mi to berou z důchodu, ale já nic nemám, ani na tabák. Takže to skončilo exekucí bydlení a důchodu. Mám úplné minimum, co mi zbude z důchodu.“

8. Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na Vaši sociální situaci či na Vaši rodinu?
„Mám sotva na jídlo, nikdo mi nepomůže, z důchodu mi to strhávají a žádný jiný majetek nebo něco nemám. Tak nevím, co s tím, už mě to nebaví.“

Respondent 7:

- věk - 44
- stav - ženatý
- pohlaví - muž
- vzdělání – vysokoškolské bakalářské
- děti - dvě
- zaměstnání/jiný způsob příjmu – jednatel

Položené otázky: (jednatel právnické osoby)

1. Uvažovali jste o své situaci před exekucí řízením?

„Ano, věděli jsme, že máme zaplatit, ale bylo v době, kdy jsme neměli peníze, protože zase lidi neplatili nám. Situaci jsme se ale snažili řešit dohodou.“

2. Věděli jste o nedostatečných finančních prostředcích?

„Ano, samozřejmě.“

3. Vytvořili jste si finanční plán?

„Nebylo třeba, věděli jsme, kde je chyba a snažili jsme se to urychleně řešit.“

4. Co bylo příčinou nesplacení pohledávek?

„Dostali jsme se do platební neschopnosti, protože nám zákazníci také neplatili. Bylo to jako řetěz, přesto jsme se snažili to urychleně vyřešit.“

5. Probíhala průběžně komunikace s věřitelem a později s exekutorským úřadem?

„Ano, komunikovali jsme jak osobně, tak písemně, chodily ale upomínky, protože jsme neplatili, nakonec jsme to vyřešili.“

6. Jak byla/je exekuce provedena?

„Byly nám strženy peníze z účtu u ČS a Fio banky.“

7. Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na Vaši sociální situaci či na Vaši rodinu?

„Trochu nám to tady zkazilo dobrou pověst v ČB, jsem jinak solidní firma. Snad už to teď zase bude dobré.“

Respondent 8:

- věk - 43
- stav - ženatý
- pohlaví - muž
- vzdělání - středoškolské
- děti - čtyři
- zaměstnání/jiný způsob příjmu - zaměstnán

Položené otázky:

1. Uvažoval jste o své situaci před exekučním řízením?

„V jednu chvíli jsem to přestal řešit, bylo toho moc.“

2. Věděl jste o nedostatečných finančních prostředcích?

„Radši jsem o tom nepřemýšlel, protože bych se dozvěděl, že peníze nemám.“

3. Vytvořil jste si finanční plán?

„Ne, to fakt ne.“

4. Co bylo příčinou nesplacení pohledávek?

„Přišel jsem o práci, tak jsme neměli tolik peněz jako předtím a začalo se to nabalovat.“

5. Probíhala průběžně komunikace s věřitelem a později s exekutorským úřadem?

„Někdy to bylo lepší, někdy horší.“

6. Jak byla/je exekuce provedena?

„Nakonec postižena mzda manželky, máme zúžené SJM, hádáme se, je to kvůli mojí blbosti.“

7. Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na Vaši sociální situaci či na Vaši rodinu?

„Asi se budeme rozvádět, aby to nešlo na manželky majetek, máme 4 děti a máme co dělat, to všechno zvládnout. U nás doma je kvůli tomu celkem napjatá situace. Připadám si hloupě, že kvůli mně děti nemají pořádné oblečení a tak. Mám z toho deprese, byl jsem s tím u doktora. Pracuju v Rakousku, snažím se platit, co můžu, ale fakt to nejde. S prací je to těžké, jsem Rom, nechtějí mě moc zaměstnávat. Musíme

přemýšlet nad každou věcí, co koupíme. Žijeme z měsíce na měsíc. Bojíme se nečekaných výdajů, to nevím, co bychom dělali.“

Příloha 2: Stupňování zadluženosti – smlouva a vykonatelný dokument

Zdroj: 37, s. 98-100

